

Quaderns
del Museu
Frederic Marès
Exposicions

17

La Graine d'Amour

Xavier visita
el Museu
Frederic Marès

La Graine d'Amour

Xavier visita el Museu Frederic Marès

La Graine d'Amour

Xavier visita el Museu Frederic Marès

Barcelona
Del 20 de novembre del 2013
al 25 de maig del 2014

**Ajuntament
de Barcelona**

Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona
Consell d'Administració

President: Im. Sr. Jaume Ciurana i Llevadot, Vicepresident: Sr. Gerard Ardanuy i Mata, Vocals: Sra. Francina Vila i Valls, Sr. Guillem Espriu Avedaño, Sra. Àngeles Esteller Ruedas, Sra. Isabel Ribas Seix, Sr. Pius Alibek, Sra. Montserrat Vendrell i Rius, Sra. Sílvia Muñoz d'Imbert, Sr. Josep M. Montaner i Martorell, Sr. Miquel Cabal i Guarro, Sra. Maria del Mar Dierssen i Soto i Sr. Daniel Giralt-Miracle Rodríguez.

EXPOSICIÓ

Direcció: Pilar Vélez / Josep Maria Trullén i Thomàs

Idea i projecte: Xavier

Coordinació: Neus Peregrina

Conservació preventiva: Carmen Sandalinas

Producció i manteniment: Enric Marcé

Comunicació: Imma Mas i Carme Fernández

Disseny gràfic: Víctor Oliva. Disseny gràfic

Disseny expositiu: Relluc

Muntatge: Relluc i Museu Frederic Marès

Emmarcaments: Atelier Jacques Vidal. París

Transport: Laurence Desmortreux / Fundació Privada Tallers Josep Llorens Artigas

Assegurances: Marsh, SA

QUADERN

© Edició: Ajuntament de Barcelona. Institut de Cultura / Museu Frederic Marès

Consell d'Edicions i Publicacions

President: Im. Sr. Jaume Ciurana i Llevadot, Vocals: Im. Sr. Jordi Martí i Galbis, Sr. Jordi Joly Lena, Sr. Vicente Guallart Furió, Sr. Àngel Miret Serra, Sra. Marta Clari Padrós, Sr. Miquel Guiot Rocamora, Sr. Marc Puig Guàrdia, Sr. Josep Lluís Alay i Rodríguez, Sr. Josep Pérez Freijo i Sra. Pilar Roca Viola.

Coordinació editorial: Neus Peregrina

© Textos: Emmanuel Bréon, Josep Maria Trullén i Thomàs, Pilar Vélez i Xavier

© Fotografies: Hydris Mokdahi. Guillem F-H (Núm. cat. 71, 73, 74 i 76). Mariano R. Blanco (Pàg. 112)

Revisió i traducció textos: Univerba

Disseny gràfic i compaginació: Víctor Oliva. Disseny gràfic

Impressió: Arts Gràfiques Alpres, SL

ISBN: 978-84-9850-504-7

Dipòsit legal: B-25.543-2013

www.bcn.cat/publicacions · www.museumares.bcn.cat

Agraïments: Guy Amsellem, president de la cité de l'architecture et du patrimoine à Paris, Emmanuel Bréon, Christian Bramsen, David Fernández, Fundació Tallers Josep Llorens Artigas, Thomas Marin, Museu Tèxtil i d'Indumentària. Museu del Disseny de Barcelona, Jacques Vidal-Naquet.

Coberta: *Grand portrait de Desti*, 2010 - 2011 (detall). Cat. 36

Museu Frederic Marès

Plaça de Sant Iu, 5. 08002 Barcelona

Tel. +34 932 563 500. Fax +34 933 194 116

museumares@bcn.cat

www.museumares.bcn.cat

facebook.com/MuseuFredericMares

Twitter: @MuseuFMares

Amb el suport de:

la xarxa

el Periódico

Sumari

7

Xavier Trias

Alcalde de Barcelona

9

Jaume Ciurana

Tinent d'alcalde de Cultura, Coneixement, Creativitat i Innovació

11

Introducció

Josep Maria Trullén i Thomàs

Director del Museu Frederic Marès

13

Xavier, el Museu Frederic Marès i *La Graine d'Amour*

Pilar Vélez

Exdirectora del Museu Frederic Marès

19

Xavier, el mag d'allò quotidià

Emmanuel Bréon

Conservador en cap del Museu dels Monuments Francesos
Exdirector del Museu Nacional de l'Orangerie de les Tulleries

21

La noia dels ulls de fusta

Xavier

25

Catàleg

113

Traducción castellana

118

English translation

123

Traduction française

L'exposició *La Graine d'Amour. Xavier visita el Museu Frederic Marès* és la confirmació de l'aposta per l'obertura del Museu als creadors contemporanis. En aquesta ocasió, l'artista francès Xavier, nom artístic de Xavier Vilató, ens ofereix un projecte que va més enllà del mer llenguatge expositiu.

L'originalitat d'aquesta proposta, comissariada pel seu creador i Pilar Vélez, directora del Museu Frederic Marès fins a l'any 2012, rau en la creació d'un innovador llenguatge museogràfic. A partir d'un curtmetratge i de la creació de la seva pròpia obra, Xavier ens proposa acompanyar-nos en una visita personal i singular a les col·leccions i als espais del Museu.

La família Vilató ha mantingut des de sempre una estreta relació amb la nostra ciutat i els hem d'agrair, molt especialment, la seva intervenció per fer possible la donació d'obres de Picasso a Barcelona l'any 1970.

En aquesta mateixa línia, l'any 2012 la ciutat va retre homenatge al també artista Javier Vilató, pare de Xavier i nebot de Pablo Picasso, amb cinc exposicions simultànies que portaven per títol *Vilató (1921-2000). Barcelona-París. Un camí de llibertat*.

Desitjo que *La Graine d'Amour*, testimoni de la simbiosi que pot existir entre el patrimoni de la ciutat i la creació contemporània, us transmeti la fascinació per les increïbles col·leccions del Museu Frederic Marès.

Xavier Trias

Alcalde de Barcelona

El Museu Frederic Marès, una vegada inaugurada la darrera remodelació arquitectònica i museogràfica, ara fa poc més de dos anys, afronta un dels principals reptes que planteja la museologia del segle XXI –especialment la dels museus d’art–, que no és altra que apropar els seus continguts al major nombre de públics possible. En aquest sentit, l’exposició que presentem, *La Graine d’Amour. Xavier visita el Museu Frederic Marès*, és una proposta original i, sobretot, molt lúdica, que encara d’una manera innovadora aquest repte.

L’exposició parteix de la particular mirada de l’artista Xavier cap al fascinant món del col·leccionisme creat per Frederic Marès i desemboca en la creació d’un univers personal que envaeix els espais de tot el Museu. A la sala d’exposicions temporals es projecta un curtmetratge cinematogràfic, basat en una història d’amor de ficció que uneix el passat medieval i el present, i a partir d’aquí, l’exposició segueix presentant les obres que han sorgit d’aquest procés creatiu, a manera d’itinerari per les sales del Museu: des de les d’escultura romànica i gòtica, la Sala femenina, la del fumador, la masculina, la de fotografia, la de ceràmica i vidre, l’Estudi-biblioteca de Frederic Marès, l’espai més personal del creador del Museu, per acabar el recorregut a la Sala de les diversions.

El visitant, tot seguint l’itinerari proposat per l’artista, es converteix en testimoni del diàleg de les obres creades per Xavier, –escultura, ceràmica, pintura, gravat, etc., en total cent vint-i-cinc peces–, amb les col·leccions del Museu. Xavier ha volgut compartir la pròpia revelació vivencial amb el públic.

Us convido a visitar el Museu Frederic Marès a través de la mirada particular que ens proposa *La Graine d’Amour. Xavier visita el Museu Frederic Marès*.

Jaume Ciurana

Tinent d’alcalde de Cultura, Coneixement,
Creativitat i Innovació

Introducció

Josep Maria Trullén i Thomàs

Director del Museu Frederic Marès

L'escultor Frederic Marès va aconseguir reunir en vida una col·lecció d'obres d'art extraordinària, donada generosament a la ciutat de Barcelona, que no deixa de sorprendre i enamorar els visitants que descobreixen per primer cop aquest museu tan entranyable del Barri Gòtic. La seva ubicació, al costat de la catedral, als espais antigament ocupats pel Palau Reial Major de Barcelona, així com l'atmosfera de les sales on s'exposen els milers d'objectes del Museu, queden gravats per sempre en la retina, i en el record, de tothom que el visita.

Fa anys que l'artista i cineasta Xavier –Xavier Vilató– també va quedar fascinat per les obres d'art atresorades al Museu Frederic Marès, especialment per les escultures medievals i pels milers d'objectes units pel gran col·leccionista en les sales del que ell anomenava el Museu Sentimental. La seva atenta mirada d'artista a la Sala de les diversions, al darrer pis del Museu, ple de joguines, teatrins, soldadets de plom, caps de música..., de ben segur va servir d'estímul per despertar-li els millors records del món de la seva infància, amarats de fantasia, màgia i innocència.

Fruit d'aquesta mirada amorosa va néixer la idea de fer una pel·lícula que donés vida i fes parlar els objectes del Museu. La història que ens proposa és la història d'un escultor d'època medieval que vol fer etern el seu amor per una dama, dipositant dintre de l'escultura de fusta que està tallant, la llavor d'una flor que germinarà segles després ja a les sales del Museu. De l'interior del llibre d'aquesta escultura, que representa un sant Joan Evangelista, que tant ens recorda els estotjos per guardar els preciosos llibres d'hores que en època medieval es feien precisament a l'escriptori del Palau Reial Major, un dia al Museu es descobreix aquest fet extraordinari. El passat es farà present a través d'un viatge imaginari, molt poètic, on l'amor perdut de l'escultor es retroba per donar-li vida i fer-lo intemporal. Les obres d'art del Museu serveixen també al cineasta com a font d'inspiració per cercar el seu ideal estètic de bellesa, tant present al llarg de la pel·lícula. L'exposi-

ció que acompanya el curtmetratge ens proposa un itinerari a través de les sales del Museu on el visitant anirà descobrint el fil argumental de la història fins a trobar la llavor de l'amor.

Gràcies, doncs, a Xavier i a tots els actors, actrius i responsables del projecte cinematogràfic, així com a Pilar Vélez, exdirectora del Museu i comissària de l'exposició conjuntament amb el mateix artista, i a tot l'equip del Museu Frederic Marès, que durant aquests últims anys ha estat compaginant aquest projecte amb la darrera gran remodelació museològica i museogràfica del Museu, inaugurada fa dos d'anys.

Xavier, el Museu Frederic Marès i *La Graine d'Amour*

Pilar Vélez

Exdirectora del Museu Frederic Marès

Aquest projecte no és pròpiament una exposició. És la plasmació d'una llarga vivència museística molt intensa, en diversos formats alhora, però sobretot en un compendi cinematogràfic molt personal, molt singular...

L'incroyable histoire de la graine d'amour és un projecte antic i, alhora, el resultat d'un encontre crucial: Xavier i el Museu Frederic Marès. Ja fa uns quants anys que Xavier va començar a mostrar-nos el seu interès, i encara més, la seva fascinació pel Museu. De distintes visites, de nombroses xerrades, de diverses estades a Barcelona, París i S'Artigueta –un univers tan màgic com el del mateix Museu–, va sortir-ne aquest projecte.

Xavier, seduït o gairebé abduït pel Museu, i portat per la seva imaginació imparable, ha estat capaç d'idear una història a la seva mida, jugant amb els elements més diversos. En va dibuixar el guió, i va inventar uns personatges, els va insuflar vida i els va convertir en actors de carn i ossos. Mentre dibuixava i pintava, i pintava i pintava, va anar acabant de configurar-los, de tal manera que arribà un punt que podia crear –i creà– “tridimensionalment” allò que primer havia concebut i després havia dibuixat sobre el paper o pintat sobre la tela: un instrument musical, un rellotge, un vestit... De manera que podia tornar a pintar “l'obra tangible”, perquè ja havia donat vida “real” a allò que primer havia introduït i plasmat en el quadre. Un joc de ficció i realitat, o de realitat i ficció, embolcalla tot el projecte i, en definitiva, tota la vida de l'artista (i de ben segur també tota la nostra vida). És a dir, Xavier ha ideat una història, la qual l'ha obligat a fer prendre cos als seus protagonistes, als seus objectes. I quan ha tingut els objectes a les mans, els ha pogut tornar a pintar “realment” i els ha posat en mans dels seus actors.

Després de *Ludique journée* (2006-2009), la seva opera prima en el terreny cinematogràfic, *L'incroyable histoire de la graine d'amour* és un nou intent de fer reali-

tat una història de ficció basada, en aquest cas, en una experiència museística derivada d'endinsar-se en unes col·leccions barcelonines veritablement singulars. El fundador del Museu, Frederic Marès (1893-1991), va ser també, abans que res, un artista, un escultor, que feia la seva obra, i que gràcies a ser un escultor reconegut va poder crear la gran col·lecció que donà a la ciutat de Barcelona. Però no sols realitzà la seva obra escultòrica, sinó que construï i modelà unes col·leccions, tot un museu, el gran museu de col·leccionista de Catalunya. De fet, no és desmesurat afirmar que el Museu és la seva gran obra.

Un altre artista, Xavier (1958), fill de dues generacions posteriors, nascut en un entorn en què la sensibilitat plàstica era tan comuna com el fet de llevar-se cada dia –entre la calidesa mediterrània i la llum agrisada del nord– n'ha fet la seva interpretació personal, tot escollint el Museu per fer una reflexió sobre l'art; en definitiva, tot un repte per a un artista fill de la quarta generació d'una família en una bona part consagrada a l'art.

Per a Xavier cada projecte és un repte. Viu la vida a través d'ells, i aquest en concret ha estat més que això: una labor d'equip des de l'inici, ben travada i capaç d'enriquir la idea inicial, una experiència única que ens va permetre a nosaltres mateixos descobrir alguns aspectes insòlits del Museu, mirar-nos-el amb altres ulls, en altres hores i sempre en un magnífic clima de col·laboració. Tothom hi va aportar el seu granet de sorra, des de dins i des de fora. El resultat no és una exposició, ni només un curtmetratge de 36 minuts, sinó un itinerari mental i real entre les obres del Museu, una aposta per suscitar noves mirades idònies per revisar el passat des del present.

Xavier sap conjuminar la vida quotidiana amb l'interès per la ficció i fins amb la vida d'una certa ficció. El seu taller illenc, al bell mig del bosc, li permet viure i endinsar-se en les seves històries, ja sia sota teulada o enmig del paisatge natural. Tot és subjecte de ser camuflat, transformat, recreat o enriquit. Però no només S'Artigueta, un indret fonamental en la vida de l'artista, al cor de Menorca, sinó també els carrers de París, l'estudi de Lecuiret, els tallers de gravat de la capital francesa, les vistes barcelonines de la dita “mançana de la discòrdia” del passeig de Gràcia, amb la Casa Amatller i la Casa Batlló just davant, i l'empremta d'un patrimoni familiar conservat durant molts anys per ser finalment lliurat a la ciutat...

Tot això i més és present en el projecte de *La Graine d'Amour*, que podríem resumir en una frase: l'art al servei de l'art o Xavier al servei del Museu Frederic Marès. L'artista té una sensibilitat especial que li permet fixar l'atenció en coses i aspectes diferents. Marès, artista i col·leccionista, figura enigmàtica, sembla haver volgut aplegar el món, envoltant-se de tot un seguit d'objectes i d'obres d'art gairebé infinit. I Xavier s'hi atansa d'una manera particular, molt íntima, ben allunyada de la de l'investigador o de la del mer curiós.

Així doncs, podem acostar-nos al Museu vist per uns altres ulls, ben diferents, els de Xavier. O dit d'una altra manera, Xavier ens permet gaudir de l'art dins de l'art, de la seva visió del Museu Frederic Marès.

En més d'una ocasió he escrit o comentat que la visita al Museu Frederic Marès genera una emoció especial, producte de la seva atmosfera, de la qual potser els seus tècnics i conservadors poden arribar a oblidar-se, immersos com estan en les absorbents tasques quotidianes. L'artista fa que ens adonem del que tenim al davant amb uns ulls nous. Per exemple, ens fa adonar de les possibles vides de les peces: de qui podien haver estat aquelles fesomies immortalitzades a manera de marededéu o santcríst, de qui sap on devien procedir, de com podien viure. En una paraula, de qui havia estat el o la model de l'escultor, més enllà de la tècnica, de la cronologia, del seu estat de conservació, aspectes que concerneixen de ple als responsables del Museu.

La màgia de l'atmosfera del Museu Frederic Marès ha "tocat" Xavier, que alhora l'ha dotat d'un nou toc misteriós; un fet especialment constatable en la seva realització cinematogràfica, un bon compendi de percepcions, d'emocions, d'interrogants. Xavier hi aporta una visió del Museu des de la ficció, una història que no desvetllarem en aquestes línies, perquè aquests mots mai no podrien transmetre l'emoció d'unes imatges. Tanmateix fóra lícit preguntar-nos: el Museu en si mateix no és ja una ficció? Sia com sia, Xavier, un xic murri, sovint posant-nos un somriure als llavis, ens endinsa en un relat aparentment fantasiós, com un conte tradicional de dracs i princeses a la cerca de la llavor de l'amor, que, en realitat, no és més que un pretext per fer-se un cop més una reflexió sobre els valors de l'obra d'art i el patrimoni. Com remarca ell mateix, l'artista sempre beu del passat, necessàriament, obligadament, ja sia per inspirar-s'hi o bé per desmarcar-se'n. Però el passat i la memòria sempre són presents en el seu univers.

I així ha creat la seva obra, amb el rerefons de les obres del Museu, i així l'escultura, la pintura, el gravat, la ceràmica... donen forma al projecte, que ha pres cos en una gran síntesi de format cinematogràfic, que simbolitza millor que qualsevol altre camí la integració de les arts en mans de Xavier.

Aroma de Méliès, una gran escola descoberta en els anys de joventut, viscuts enmig d'un món cultural molt peculiar. Tot plegat ens parla d'una manera de viure. Admiració per Méliès i les seves *féeries*, però també influència de l'avi Lascaux i els seus quaderns –uns dietaris a manera de tebeos– o els seus petits objectes –capsetes de llauna o boles de vidre– pintats, o si voleu, pintats i “disfressats” per aquest artista. Xavier s'ha sentit seduït per l'objecte des de jovent.

La pel·lícula evoca records d'infantesa, processats al llarg dels anys, tal com les vitrines de la sala de les cortines verdes de S'Artigueta, plenes de joguines i joguinetes, del nord o del sud, mostren també el coneixement i la passió de Xavier per aquests objectes –que en cap cas no n'és un col·leccionista compulsiu–. De la mateixa manera, el vaixell que presideix la sala, un regal de l'oncle, un artefacte singular que, dotat de vida pròpia, després d'un desconegut periple, va fer-se trobar al mercat de Saint-Sulpice i avui acompanya Xavier a S'Artigueta, cosa que confirma un cop més que la realitat supera la ficció.

Quan Xavier fa cinema el fa d'una manera tan particular com es mostra en la resta de la seva obra. Xavier és un home i un artista “global”: li interessa tot i ho conrea tot, des del dibuix fins al gravat i la litografia, la pintura, l'escultura, la ceràmica... i fins el cinema! Incansable i tenaç, és un veritable “home orquestra”, perquè el cinema és un compendi de moltes arts i ell ha assumit el repte de coordinar-les totes: des de la realització del guió, de les escenografies, dels protagonistes dels efectes d'animació, dels objectes al·legòrics i el disseny de la indumentària, fins a la il·lustració que dóna forma a la imatge característica... Però també la direcció dels actors, dels efectes especials, del so, de la fotografia... És a dir, Xavier toca totes les tecles! I les domina, perquè coneix de prop el fer, la tècnica, i pot posar-se al davant d'un projecte de tal envergadura perquè en sap tots els topants, els esculls i les dreceres. De la mateixa manera que dibuixa sobre el paper amb el pinzell, talla un bloc de fusta, manipula els àcids, modela el fang, digitalitza unes imatges o munta una pel·lícula.

La mirada de Xavier és vasta, vastíssima, car sap deixar-se captivar per tot. No tan sols per les imatges religioses medievals o renaixentistes, en fusta policromada de manera expressiva, sinó també pels objectes més menuts, quotidians o anònims. Els soldadets de plom, els rellotges, les nines, els bastons, els teatrets... Normalment els historiadors o els especialistes, tal com el seu nom indica, quan s'acosten al Museu és perquè s'han fixat, cerquen o els interessa alguna col·lecció, algun tema, algun objecte o alguna obra en particular. Però l'artista, reiterem-ho, va més enllà: quin gran partit ha tret del Museu, de les obres d'art, dels objectes; com n'ha recreat les diverses i curioses atmosferes! Com ens convida a mirar-nos el Museu amb uns altres ulls i que cadascú trobi la seva *Graine d'Amour*!

En qualsevol cas, el que sí que és cert és que tot aquell que entra al Museu i el visita no pot sortir-ne indemne. Alguna cosa hi ha, alguna cosa hi passa, màgica o no, perquè el visitant sol sortir-ne molt més encuriolit i més ple de preguntes que quan hi entra. Quina llavor activa i fa possible aquest encanteri?

Xavier, el mag d'allò quotidià

Emmanuel Bréon

Conservador en cap del Museu dels Monuments Francesos
Exdirector del Museu Nacional de l'Orangerie de les Tulleries

Entre viatge i viatge, Xavier sol concertar les cites al seu “*Parnasse*” particular: *chez Fernand*. La casa familiar no és gaire lluny, el *marchand de couleurs* tampoc i, en aquest establiment que desprèn l'aroma del París obert i cosmopolita dels *Années folles*, es troba com a casa i et rep, amb els seus grans braços oberts i la mirada trapella. En aquell moment sents que té una cosa a dir-te i compartir amb tu. La veritat és que Xavier sempre ha tingut alguna cosa a dir i mai no ha estat res avorrit. És per això que, a mesura que s'acosta l'hora de la cita, hi vas de bon grat, assaborint per avançat l'alegria de trobar un amic i un artista amb el cap ple d'idees.

Escoltant-lo –encara que ell també sap escoltar–, hom té la impressió que Xavier fa malabarismes amb el temps. Avui, mentre degustem un menú complet i després de rememorar els nostres bons records de l'exposició dedicada al seu “meravellós” avi Elie Lascaux, m'explica els seus pròxims projectes: organització d'exposicions i redacció d'un llibre sobre el seu pare Javier, obres personals de pintura, escultura, ceràmica, dibuix i gravats que està fent als seus tallers de Menorca i París, anades i vingudes a Barcelona per organitzar exposicions sobre la seva obra, rodatge d'una pel·lícula per al Museu Frederic Marès en què t'ofereix un paper, participació en la pel·lícula del seu fill Numa, la banda sonora de la qual és obra del seu altre fill Théo, etc. Xavier és així. En el remolí de paraules i idees, sense que te n'adonis et convida a formar part del seu univers poètic i màgic.

Aquest artista és un mag que, amb la seva vareta sempre creativa i disposada a l'esforç, fa confluïr el passat i el present amb el futur. Del seu graner de records, el del “verd paradís dels amors infantils” de Baudelaire, en treu imatges de tendra nostàlgia que ens fan estimar i creure, encara i per sempre, en un futur millor. Tot i que col·lecciona les seves velles joguines, Xavier no torna a la infància: només en

poua la seva capacitat d'astorament, sovint absent del món dels adults. Xavier és un barquer que recorre de manera essencial el trajecte entre la continuïtat i la modernitat. Per a l'exposició "Les Enfants modèles" (Els nens models), celebrada al Museu Nacional de l'Orangerie, ens vam preguntar –quina experiència tan meravellosa fou sentir-se recolzat així per un amic!– pel destí dels fills i les filles d'artistes que havien posat per als seus pares. Què en quedava, d'aquelles estones d'immobilitat sostenint un veler, una nina, un cercol o enfilats a un cavallet de fusta? No hi ha cap resposta definitiva: la vida és un gran terreny de joc obert a totes les experiències.

Tal com em va anunciar en el nostre dinar, el terreny de joc que li han ofert avui a Xavier és l'extraordinari Museu Frederic Marès de Barcelona. Hi ha pocs llocs d'Europa que puguin competir amb aquest, llevat de la casa de l'arquitecte Sir John Soane a Londres. Aquesta col·lecció –acumulada pel talentós escultor català dels anys 30 que dona nom a la institució i museïtzada de manera espectacular per conservadors imaginatius i sensibles– està formada per obres mestres de l'art antic, romànic, gòtic i renaixentista. Tanmateix, allò que fa que resulti original és, per sobre de tot, el que el genial creador Marès va anomenar el seu «museu sentimental»: una enorme col·lecció de 50.000 objectes: ventalls, soldadets de plom, diorames, sivelles de sabates, elàstics, bastons, pipes, pistoles, faiança, vidres, rellotges, fotografies, postals, *porte-bouquets* o claus de totes les mides i èpoques. Però aquest inventari, digne de Prévert, no té res d'avorrit, sinó que desprèn una poesia que ens mostra que la imaginació humana no té límits i que val la pena conservar-ne l'empremta.

Les claus estan fetes per obrir portes i baguls fins trobar el tresor. Xavier les ha utilitzat per posar en marxa, com a les històries de ciència-ficció, la seva particular màquina del temps. Apassionat per aquest univers eclèctic, ha recorregut el Museu per tal de fer dialogar –una qualitat poc habitual en els seus contemporanis– les seves creacions amb les dels seus predecessors, ja siguin artistes reconeguts o simples artesans. A totes les plantes ens esperen petites històries i sorpreses fabuloses fruit del seu treball amb el pinzell o la gúbia, el modelatge amb les mans nues, la càmera fotogràfica antiga i fins i tot la càmera cinematogràfica.... De ben segur que el públic quedarà encantat i fascinat per les idees d'aquest artista sensible i delicat. La seva mirada, sempre atenta a la màgia d'allò quotidià i de la seva història, ho sap convertir en proper, accessible i universal.

La noia dels ulls de fusta

Xavier

En aquesta hora hi ha poca gent a la sala. És aviat i el Museu Frederic Marès acaba d'obrir. Jo sóc el primer visitant del dia. Com tantes vegades, em retrobo amb totes aquelles noies immòbils de fusta. Avui, una d'elles em crida especialment l'atenció. Té la mirada perduda en somnis llunyans, antics de segles. Quants rostres han vist els seus ulls de fusta des de l'edat mitjana! Quantes mirades creuades! Té la presència imponent de l'obra d'art i, al mateix temps, una proximitat familiar... s'assembla increïblement a una noia amb qui m'acabo de creuar pel carrer.

Per entendre el camí que m'ha portat a aquesta sala, ens hem de remuntar una mica més enrere, a quan només era un nen amb curiositat per tot. Des de la primera infància, l'art antic (aquell que ja no és contemporani) ha estat per a mi un misteri familiar: em portaven al Louvre o al Prado a veure quadres com qui va a visitar els seus amics o els seus cosins llunyans o propers, una amiga del Renaixement o una adolescent eterna del segle passat. En el meu cas –venint, com és sabut d'una família molt lligada al món de l'art–, la qüestió encara es complicava més, perquè trobava membres de la meva pròpia família: una àvia alegre amb la seva mantellina, un besavi, una tia una mica severa i d'altres familiars amb qui tenia relacions de parentiu a vegades una mica difuses...

També em recordo a mi mateix al Museu de l'Home a París, davant de meravelloses vitrines que s'il·luminaven en prémer un botó, descobrint les obres d'art del país dogon sota la mirada benèvola d'un oncle avi que les havia portades d'una expedició a l'Àfrica.

Les parets de les cases de la meva família també eren plenes de cares conegudes: el retrat d'algun poeta amic del meu avi o dels meus oncles i, a Barcelona, d'una Mare de Déu dels Dolors feta pel meu besavi que s'havia transformat en un objecte de culte familiar, una mena d'ídol d'ús domèstic. El passat estava molt present a tra-

vés dels records, però sobretot de la pintura i l'escultura. Per a mi, l'art estava poblat de fantasmes benèvols –perquè els veritables fantasmes són als museus, i no als cementiris. Encara avui gaudeixo imaginant-me la jove del segle XIII que va servir de model a l'escultor per a aquesta Mare de Déu amb Nen: «Maria, mira una mica més cap amunt. No et veig la barbata».

Per a mi, tots aquests moments de la vida real que resten a l'ADN de les obres, sempre han estat i seran el gran diari de la humanitat, amb els seus successos, els seus grans moments i la seva emocionant quotidianitat, plena de les cicatrius de la vida.

Dialogar i interrogar les obres del passat per tal de construir una obra actual que, al mateix temps, es pugui inscriure en la història, és l'única recepta –si encara es pot emprar aquesta metàfora, tan culinària com farmacèutica– que he heretat dels meus avantpassats i que he fet meva al llarg d'anys de treball. Tanmateix, a diferència de les dues generacions que m'han precedit, les quals van lluitar amb totes les seves forces per alliberar la pintura de l'anècdota –un combat totalment justificat en el seu context–, sempre em van atreure la història, el conte, el drama que pot generar una obra d'art més enllà de les seves qualitats plàstiques. Durant molt temps, l'art popular i, especialment, el religiós anaven dirigits a persones que no sabien llegir, la qual cosa multiplicava la seva capacitat de generar allò imaginari i allò meravellós. Sempre he intentat, amb més o menys èxit segons el període, acostar-me a aquesta potència, a aquesta força.

Per a qualsevol persona interessada a dialogar amb les obres d'art i generar a partir d'elles un imaginari i una ficció, el Museu Frederic Marès és un lloc prodigiós. En aquests darrers cinc anys, per a mi ha estat un terreny de treball magnífic que es renovava sens parar: cada obra em responia com un eco i, a poc a poc, em submergia en un diàleg sorprenent...

Tots els museus tenen el seu misteri. Sovint he pensat en el que podien explicar les imatges a la nit, en la penombra inquietant de les sales.

El Museu Frederic Marès –fruit i regal a la ciutat de Barcelona d'un col·leccionista compulsiu i experimentat, però al mateix temps d'un home d'art– és un concentrat, una destil·lació extrema de la humanitat creadora, de l'artesanía sublim,

de mil tècniques perdudes per sempre i d'empremtes inesborrables. Tots els conservadors i restauradors afirmarien el mateix: el Museu Frederic Marès conté tots els problemes de conservació que es puguin imaginar.

Crec que el Museu i jo estàvem destinats a trobar-nos i a recórrer una part de camí junts, perquè el seu eclecticisme es correspon d'una manera meravellosa amb el meu. La seva intenció d'abraçar la creació artística en el seu conjunt m'agrada i em parla. M'agrada la seva voluntat de juxtaposar creacions humanes d'orígens tan diferents i de fer coexistir l'art més noble amb el més popular. Perquè un no existeix sense l'altre, com les dues cares d'una moneda, i em sembla evident que, un cop passades les modes i els estils, només queda una cosa: la qualitat. Qualitat que veig encara avui en la mirada d'aquesta escultura. L'art suspèn el temps per sempre, llevat que algun artista entremaliat vingui a despertar-lo...

ITINERARI DE L'EXPOSICIÓ

- 1 Sala d'exposicions
- 2 Curtmetratge
- 3 Sala d'escultura. Gòtic (segles XIII-XIV)
- 4 Sala d'escultura en pedra (segles IV-XVI)
- 5 Pati interior
- 6 Sala d'escultura. Gòtic (segle xv)
- 7 Sala femenina.
Gabinet del col·leccionista
- 8 Sala del fumador
i Sala masculina.
Gabinet del col·leccionista
- 9 Sala de la fotografia.
Gabinet del col·leccionista
- 10 Sales de la ceràmica
i el vidre.
Gabinet del col·leccionista
- 11 Estudi-biblioteca
de Frederic Marès
- 12 Sala de les diversions.
Gabinet del col·leccionista

Catàleg

Sala d'exposicions

SALA D'EXPOSICIONS

Projecció digital de *Les Visages du Destin*, 2010-2013. 5 olis sobre tela

SALA D'EXPOSICIONS

Perdue, 2013
Gres i engalba. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
10 x 30 x 17 cm
Cat. 1

Crâne dans les flammes, 2013
Gres, esmalt i engalba. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
17 x 16 x 16 cm
Cat. 2

Desti au livre, 2013
Gres i engalba. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
34,5 x 18 x 18 cm
Cat. 3

Main à la fleur, 2013

Gres, esmalt i engalba. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa

30 x 15,5 x 21 cm

Cat. 4

Fuite de Lianne, 2013

Gres, esmalt i engalba. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa

22 x 22 x 33 cm

Cat. 5

Tête, 2011
Argila vermella, engalba i òxid
17 x 12 x 20 cm
Cat. 6

Fragment, 2010
Argila vermella, esmalt i engalba blanca
12 x 9 x 5 cm
Cat. 7

Main au fruit, 2011
Argila vermella, esmalt i engalba blanca
26 x 11,5 x 14,5 cm
Cat. 8

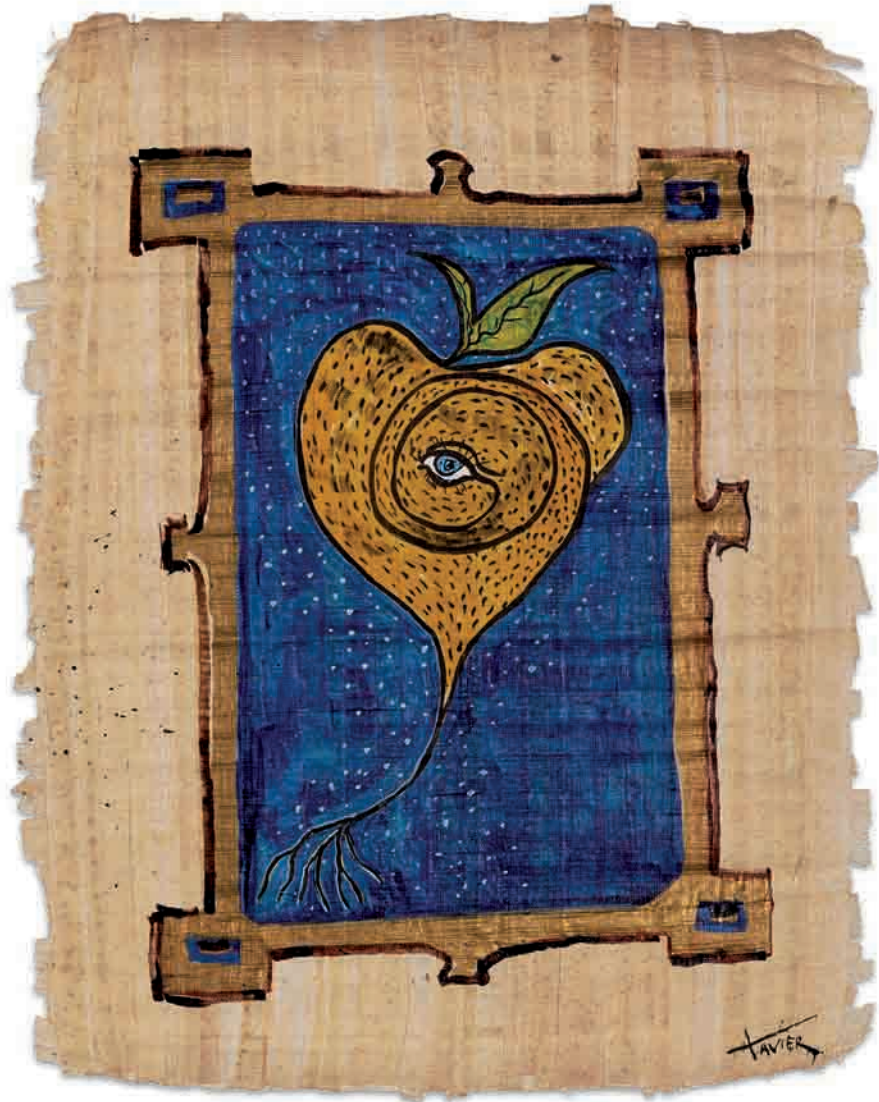
Buste de Desti, 2013
Gres i engalba. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
26 x 25 x 15,5 cm
Cat. 9

Flammes, 2011
Argila vermella, engalba, òxid i esmalt
19,5 x 12 x 13 cm
Cat. 10

Dame à la robe blanche, 2012
Argila vermella, engalba, òxid blau i esmalt
28 x 14 x 14 cm
Cat. 11

Papyrus de la Graine, 2012
Tinta sobre paper
42 x 32 cm
Cat. 12

Coupelle Coeur, 2011

Esmalt i òxid

12 cm Ø

Cat. 13

Coupelle Mandoline, 2011

Esmalt i òxid

12 cm Ø

Cat. 14

Coupelle Crâne, 2011

Esmalt i òxid

12 cm Ø

Cat. 15

Desti fond bleu, 2011
Esmalt i òxid
16 cm Ø
Cat. 16

Le coeur de la Graine, 2012
Engalbes, esmalt i òxid
9 cm Ø
Cat. 17

Oeil du Destin, 2012
Engalbes, esmalt i òxid
11,5 cm Ø
Cat. 18

Carreau de l'Arbre de Boulamiel, 2012

Engalbes, esmalt i òxid

11 x 10 cm

Cat. 19

Fruit de Boulamiel, 2012

Engalbes, esmalt i òxid

15 cm Ø

Cat. 20

Aquarelle de la Graine, 2012

Aquarel·la sobre paper

20 x 14 cm

Cat. 21

SALA D'EXPOSICIONS

Grande Dame. 2012

Punta seca i aiguatinta sobre coure. Taller René Tazé. París. 55,5 x 49,5 cm. Cat. 22

La Légende de la Graine d'Amour. 2012

Aiguatinta, aiguafort, burí i punta seca sobre coure. Taller René Tazé. París, 45 x 59,5 cm. Cat. 23

Crâne à la lune, 2013

Aiguatinta, manera negra i burí sobre coure. Taller René Tazé. París, 65 x 49 cm. Cat. 24

Buldrafà, 2011

Disseny original de Xavier. Brodat de Maria Català Coll

73 x 113 cm

Cat. 25

Costume de la danse du temps, 2011
Disseny original Xavier. Confecció Julia Tazé
Cos: 80 x 40 cm. Pantalons: 58 x 41 cm
Cat. 26

La mandoline du Destin, 2011
Fusta de teca, vernís i filferro
85 x 26,5 x 5 cm
Cat. 27

Fruit de l'arbre de Boulamiel, 2013
Resina i pintura a l'oli
14,5 x 9 x 9 cm
Cat. 28

Crâne I et crâne II, 2012 - 2013
Crâne I: resina. *Crâne II*: guix
8 cm c/u
Cat. 29 i 30

Tête couronnée, 2011
Fusta d'iroco i pintura a l'oli
50 x 52 x 25 cm
Cat. 31

Tête de dragon, 2011
Fusta d'iroco i pintura a l'oli
33,5 x 50 x 25 cm
Cat. 32

Cara anterior

Cara posterior

Tête à crâne, 2011
Fusta d'iroco i pintura a l'oli
80 x 25 x 25 cm
Cat. 33

SALA D'EXPOSICIONS

Le Temps Suspendu, 2009 - 2011

Oli sobre tela

97 x 195 cm

Cat. 34

Grand portrait de Lianne, 2011

Oli sobre tela. 73 x 50 cm

Cat. 35

Grand portrait de Desti, 2010 - 2011

Oli sobre tela. 73 x 60 cm

Cat. 36

SALA D'EXPOSICIONS

L'Incroyable Histoire de la Graine d'Amour, 2010 - 2011

Oli sobre tela

97 x 195 cm

Cat. 37

SALA D'EXPOSICIONS

Études pour Le chemin de Desti, 2011
Oli sobre conglomerat. 16 x 24 cm c/u. Cat. 38, 39, 40 i 41

Portrait de Lianne, 2011
Oli sobre cartró entelat. 33 x 24 cm. Cat. 42

Étude X pour Le Temps Suspendu, 2009 - 2011

Oli sobre tela

24 x 16 cm

Cat. 43

Étude III pour La Porte, 2011

Oli sobre cartró entelat

24 x 16 cm

Cat. 44

Visage couronné II, 2011
Oli sobre tela. 46 x 38 cm
Cat. 45

Visage couronné III, 2011
Oli sobre tela. 46 x 38 cm
Cat. 46

SALA D'EXPOSICIONS

Main I, II, IV, III, 2011

Oli sobre tela
46 x 38 cm c/u
Cat. 47, 48, 49 i 50

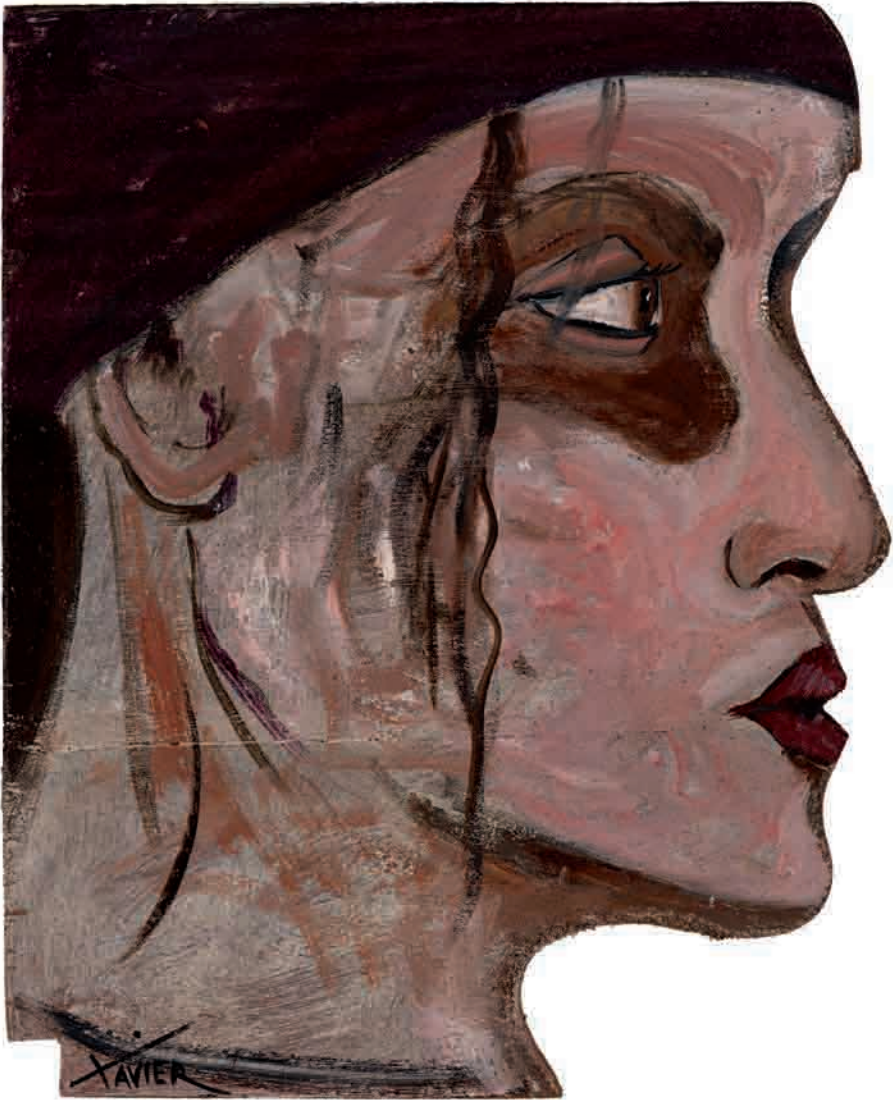
SALA D'EXPOSICIONS

La Légende de la Graine d'Amour, 2011
Oli sobre tela. 73 x 54 cm. Cat. 51

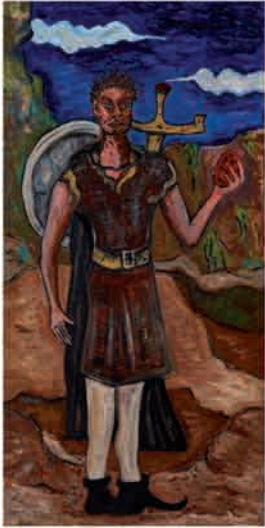

L'Enfer, 2011
Oli sobre tela. 100 x 81 cm. Cat. 52

Profil de Desti, 2011
Oli sobre fusta retallada
30,5 x 24,5 cm
Cat. 53

SALA D'EXPOSICIONS

Triptyque de la Graine d'Amour, 2011

Oli sobre fusta

40 x 20 cm, 40 x 40 cm i 40 x 20 cm

Cat. 54

Fruit, 2011

Oli sobre tela

27 x 22 cm

Cat. 55

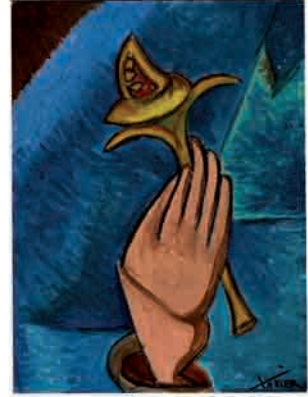
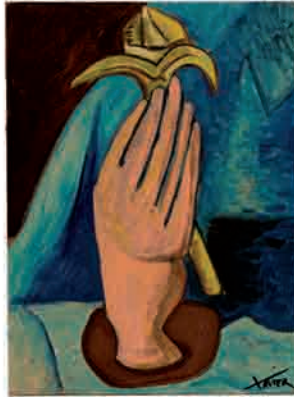
Jeu de crânes, 2011
Oli sobre fusta
33 x 28,5 x 3 cm
Cat. 56

L'Oeuf I, 2010 - 2012
Oli sobre cartró entelat
46 x 38 cm
Cat. 57

SALA D'EXPOSICIONS

Main à la fleur VII, Main à la fleur I à VI, 2010 - 2011
Muntatge sobre poliestirè. Una resina i pàtina a la cera i sis olis sobre conglomerat. 16 x 12 cm c/u
Cat. 58

Mouvements II, 2011 - 2012

Oli sobre tela

73 x 60 cm

Cat. 59

Saint Jean troué, 2011
Acrílic sobre tela
35 x 27 cm
Cat. 60

Tête de dragon, 2012
Guix i vidre
21 x 9 x 16 cm
Cat. 61

SALA D'EXPOSICIONS

Le chant de Desti, 2012
Oli sobre tela. 27 x 22 cm
Cat. 62

Arnau et le dragon, 2012
Oli sobre tela. 35 x 27 cm
Cat. 63

SALA D'EXPOSICIONS

Petit triptyque de La Graine d'Amour, 2012

Oli sobre contraplacat

33 x 44 x 2,5 cm

Cat. 64

Rencontre, 2012

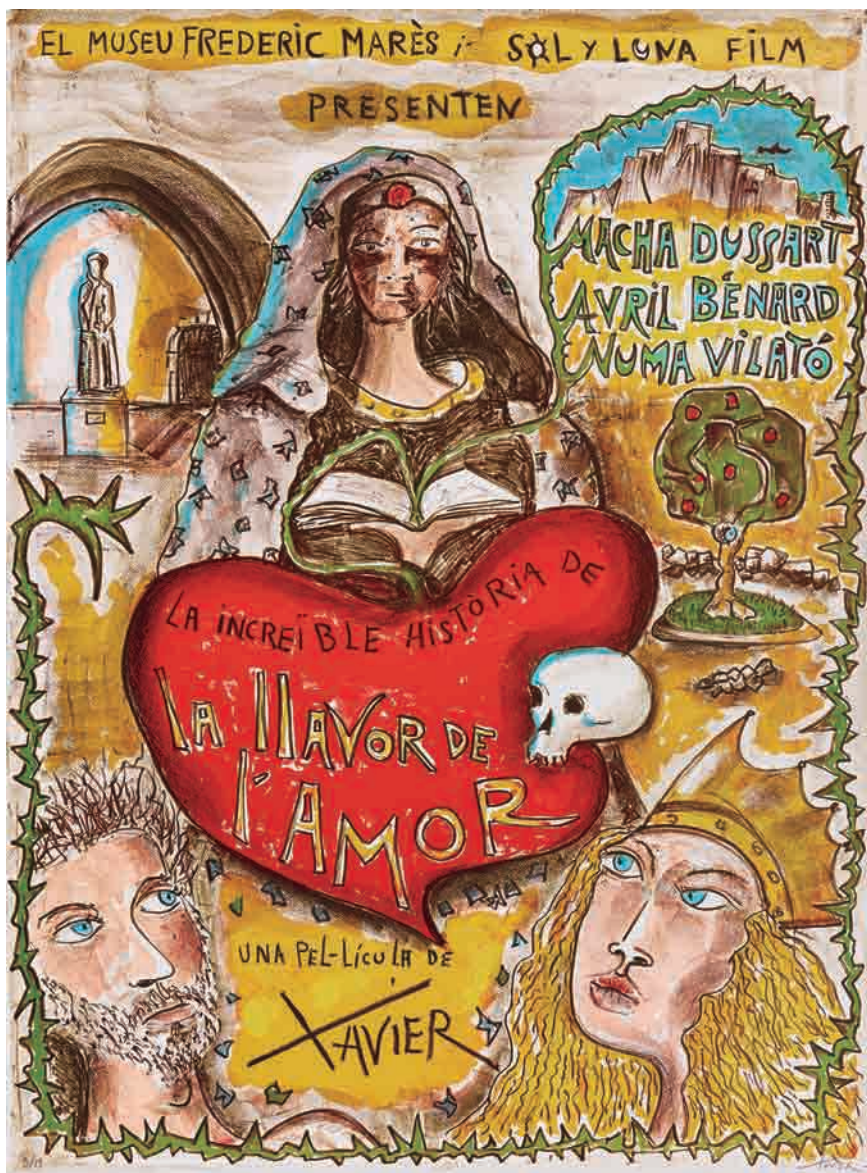
Oli sobre contraplacat

17,5 x 21,5 x 3 cm

Cat. 65

Lianne et Arnau, 2012
Oli sobre contraplacat
45 x 23 x 2,5 cm
Cat. 66

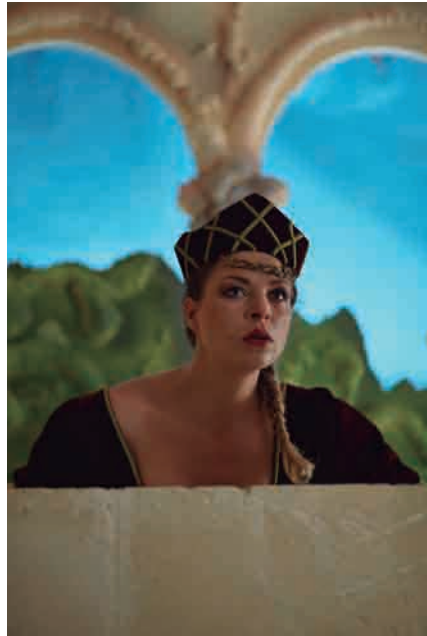
Cartell de La Graine d'Amour, 2013
Litografia sobre pedra. Taller Clot, Bramsen et Georges. París
64,5 x 48 cm
Cat. 67

CURTMETRATGE

Martin Marronnier (Jeff Dias) i el col·leccionista barceloní (Guillaume Compiano)

Lianne Beaulieu (Macha Dussart) dins un estrany món medieval

Arnau (Numa Vilató) i Desti (Avril Bénard) al Museu Frederic Marès

Itinerari
per les sales
del museu

Femme et enfant, 2011
Fusta d'iroco. Pintura a l'oli
70 x 25 x 25 cm
Cat. 68

Saint Jean de la Graine d'Amour, 2011
Poliestirè, resines i pintura acrílica. 120 x 30 x 42 cm. Cat. 69

Dame du musée avec enfant. Cristina, 2011
Fotografia digital sobre tela. Taller Clot. París. 210 x 140 cm. Cat. 70

Chapiteau, 2013

Gres. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa. 39 x 37 x 37 cm
Cat. 71

Dame du musée avec fresque. Lola, 2013

Fotografia digital sobre tela. Taller Clot. París. 210 x 140 cm
Cat. 72

→

Aparició a la cripta. Bucle vídeo amb Sarah Ramaully i Avril Bénard

→→

Le mystère de la graine d'amour, 2013
Gres i engalba. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
78 x 37 x 33 cm
Cat. 73

Vasque de la graine d'amour, 2013
Gres. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
30 x 55 cm Ø
Cat. 74

La Dame du Musée, 2013

Gres i esmalt. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa, 140 x 50 x 68 cm
Cat. 75

Dame couronnée, 2013

Gres i engalba. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa

43 x 40 x 30 cm

Cat. 76

Grande dame aux yeux verts, 2009 - 2012

Oli sobre tela

130 x 97 cm

Cat. 78

La Dame du Musée. Sarah, 2012

Fotografia digital sobre tela. Taller Clot. París. 210 x 140 cm

Cat. 77

Sis estats del gravat *Miedo*, 2013
Punta seca sobre coure. Taller René Tazé. París
29,5 x 20 cm c/u
Cat. 79

La grotte du dragon, 2013
Punta seca i aiguatinta sobre coure. Taller René Tazé. París
15 x 10 cm
Cat. 80

Porte-bouquet, 2013
Resina i pintura a l'oli
16 x 7 x 6,5 cm
Cat. 81

Collier de Desti, 2013
Resina i pintura a l'oli. Pedra Swarovski
23 x 22 x 2 cm
Cat. 82

Éventail château, 2013

Pintura a l'oli

29 x 49 cm

Cat. 83

Éventail dentelle or, 2013

Pintura a l'oli

21 x 35,5 cm

Cat. 84

Éventail crânes, 2013

Pintura a l'oli

32 x 56 cm

Cat. 85

Éventail dentelle, 2013

Pintura a l'oli

31 x 49 cm

Cat. 86

Pipe Femme, 2012
Ceràmica i esmalt
5 x 4 x 13 cm
Cat. 87

Pipe crâne, 2012
Ceràmica, esmalt i pàtina
5,5 x 4,5 x 8,5 cm
Cat. 88

Cannes Chevalier, Dragon, Fruit, Crâne, 2012
Ceràmica
93,5 x 5 x 5 cm, 89 x 10 x 4 cm, 90 x 4,5 x 4,5 cm, 90 x 5,5 x 4 cm
Cat. 89, 90, 91 i 92

Dame du Musée. Fallone à la colonne,
2013. Fotografia digital
Taller Clot. París. 36 x 53,7 cm
Cat. 93

Dame du Musée. Kim à l'artichaut,
2012. Fotografia digital
Taller Clot. París. 36 x 53,7 cm
Cat. 94

Dame du Musée. Marga à la grenade,
2011. Fotografia digital
Taller Clot. París. 36 x 53,7 cm
Cat. 95

Dame du Musée. Bérandère à la fresque,
2013. Fotografia digital
Taller Clot. París. 36 x 53,7 cm
Cat. 96

Main au fruit, 2013

Gres i òxid. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa

48,5 x 37,5 cm

Cat. 97

Coupe III, 2013
Gres, òxid i engalba. Base tornejada
Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
16 x 9,5 x 10 cm
Cat. 98

Coupe I, 2013
Gres, òxid i engalba. Base tornejada
Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
16 x 10 x 11,5 cm
Cat. 99

Coupe II, 2013
Gres, òxid i engalba. Base tornejada. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
15 x 10 x 11 cm
Cat. 100

Coupe IV, 2013
Gres, òxid i engalba. Base tornejada
Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
19,5 x 11 x 10,5 cm
Cat. 101

Coupe V, 2013
Gres, òxid i engalba
Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
14 x 14 x 12,5 cm
Cat. 102

Coupe VII, 2013
Gres, òxid i engalba. Base tornejada.
Fundació Tallers Llorens Artigas Gallifa
17 x 10 x 13 cm
Cat. 103

Coupe VI, 2013
Gres, òxid i engalba. Base tornejada
Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
15 x 9,5 x 11,5 cm
Cat. 104

Petite coupe, 2011
Argila vermella, engalba i esmalt
10,5 x 13 x 10 cm
Cat. 105

Vasque du Dragon, 2013
Gres, òxid i engalba. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
48 x 67 cm Ø
Cat. 106

Paire de bougeoirs crâne, 2012

Engalbes, esmalts i òxids

20 x 10 x 10 cm

Cat. 107

Dragon, 2010

Argila blanca esmaltada

14 x 17 x 28,5 cm

Cat. 108

Soupière, crâne et coeur, 2012
Engalbes, esmalt i òxids
17 x 30 x 26 cm
Cat. 109

Tête du Destin, 2013
Gres. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
14,5 x 12 x 12 cm
Cat. 110

Dame à la fleur, 2013
Gres. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
30 cm Ø
Cat. 111

Chute, 2013
Gres, esmalt i engalba. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
22,5 x 29 x 14 cm
Cat. 112

Chant de Desti, 2013
Gres. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
16 x 14 x 15 cm
Cat. 113

Musée, 2013
Gres i engalba. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
15 x 31 x 17 cm
Cat. 114

Arbre de Boulamiel, 2013
Gres i engalba. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
20 x 13 x 13 cm
Cat. 115

Le gisant, 2013
Gres. Fundació Tallers Llorens Artigas. Gallifa
16 x 27 x 13 cm
Cat. 116

Livre du Destin, 2011
Fusta i ceràmica
Interior: pergamí il·luminat
28,5 x 26 x 7 cm
Cat. 117

Petit théâtre musée, 2013
Pintura a l'oli sobre poliestirè
62,5 x 72,5 x 32 cm
Cat. 118

Projet pour la Danse du Temps, 2011
Poliestirè i pintura acrílica
23 x 30 x 20 cm
Cat. 119

Arbre, 2011
Poliestirè, paper, flocatge i pintura acrílica
20 x 12,5 x 10 cm
Cat. 120

Le Dragon, 2011
Paper maixé, fusta de balsa i pintura acrílica
16 x 16 x 6 cm
Cat. 121

Projet pour L'Enfer, 2011
Fusta de balsa, cartró ploma i pintura acrílica
21 x 29 x 16 cm
Cat. 122

Desti, Lianne et Arnau, 2013
Fusta de balsa, cartró ploma i pintura acrílica
12 x 29,5 x 16 cm
Cat. 123

Le repère du dragon, 2013
Fusta de balsa, cartró ploma i pintura acrílica
14 x 29,5 x 18 cm
Cat. 124

Lianne et les dames du musée, 2013
Fotografia estereoscòpica
8,5 x 17,5 cm
Cat. 125

Visor estereoscòpic de sobretaula
Richard Taxiphote
França, inicis del segle XX
MFM S-10391

TRADUCCIÓN CASTELLANA

Introducción

Josep Maria Trullén i Thomàs

Director del Museo Frederic Marès

El escultor Frederic Marès consiguió reunir en vida una colección de obras de arte extraordinaria, donada generosamente a la ciudad de Barcelona, que no deja de sorprender y enamorar a los visitantes que descubren por primera vez este museo tan entrañable del Barrio Gótico. Su ubicación, al lado de la Catedral, en los espacios antiguamente ocupados por el Palacio Real Mayor de Barcelona, así como la atmósfera de las salas donde se exponen los miles de objetos del Museo, quedan grabados para siempre en la retina y en el recuerdo de todo aquel que lo visita.

Hace años que el artista y cineasta Xavier –Xavier Vilató– también quedó fascinado por las obras de arte atoradas en el Museo Frederic Marès, especialmente por las esculturas medievales y por los miles de objetos reunidos por el gran coleccionista en las salas de lo que él llamaba el Museo Sentimental. Su atenta mirada de artista a la Sala de las diversiones del último piso del Museo, llena de juguetes, teatrines, soldaditos de plomo, cajas de música..., con toda seguridad sirvió de estímulo para despertar en Xavier los mejores recuerdos del mundo de su infancia impregnados de fantasía, magia e inocencia.

Fruto de esta mirada amorosa nació la idea de hacer una película que diera vida e hiciera hablar a los objetos del Museo. La historia que nos propone es la historia de un escultor de época medieval que quiere hacer eterno su amor por una dama, depositando dentro de la escultura de madera que está tallando, la semilla de una flor que germinará siglos después ya en las salas del Museo. Del interior del libro de esta escultura, que representa a un San Juan Evangelista, que tanto nos recuerda los estuches para guardar los preciosos libros de horas que en época medieval se hacían precisamente en el escritorio del Palacio Real Mayor, un día en el Museo se descubre este hecho extraordinario. El pasado se hará presente a través de un viaje imaginario, muy poético, donde el amor perdido del escultor se reencuentra para darle vida y hacerlo intemporal. Las obras de arte del Museo sirven también al cineasta como fuente de inspiración para buscar su ideal estético de belleza tan presente a lo largo de la película. La exposición que acompaña el cortometraje nos propone un itinerario a través de las salas del Museo, donde el visitante irá descubriendo el hilo argumental de la historia hasta encontrar la semilla del amor.

Así pues, gracias a Xavier Vilató y a todos los actores, actrices y responsables del proyecto cinematográfico, así como a Pilar Vélez, ex directora del Museo y comisaria de la exposición conjuntamente con el propio artista, y a todo el equipo del Museo Frederic Marès que durante estos últimos años ha estado compaginando este proyecto con la última gran remodelación museológica y museográfica del Museo inaugurada hace dos años.

Xavier, el Museo Frederic Marès y *La Graine d'Amour*

Pilar Vélez

Exdirectora del Museo Frederic Marès

Este proyecto no es propiamente una exposición. Es la plasmación de una larga vivencia museística muy intensa, en diversos formatos a la vez, pero sobre todo en un compendio cinematográfico muy personal, muy singular...

L'incroyable histoire de la graine d'amour es un proyecto antiguo y a la vez el resultado de un encuentro crucial: Xavier y el Museo Frederic Marès. Hace ya unos cuantos años que Xavier empezó a mostrarnos su interés y, más todavía, su fascinación por el Museo. De diferentes visitas, de numerosas charlas, de diversas estancias en Barcelona, París y S'Artigueta –un universo tan mágico como el del propio Museo– surgió este proyecto.

Xavier, seducido o casi abducido por el Museo, y llevado por su imaginación imparable, ha sido capaz de idear una historia a medida del Museo, jugando con los elementos más diversos. Ha dibujado el guión, ha inventado unos personajes, les ha insuflado vida y les ha convertido en actores de carne y hueso. Mientras dibujaba y pintaba, y pintaba y pintaba, fue acabando de configurarlos, de modo que llegó a un punto en el que podía crear –y creó– “tridimensionalmente” aquello que primero había concebido y después había dibujado sobre el papel o pintado sobre la tela: un instrumento musical, un reloj, un vestido... De modo que podía volver a pintar “la obra tangible”, porque ya había dado vida “real” a aquello que primero había introducido y plasmado en el cuadro. Un juego de ficción y realidad, o de realidad y ficción, envuelve todo el proyecto y, en definitiva, toda la vida del artista (y seguro que también toda nuestra vida). Es decir, Xavier ha ideado una historia, y ésta le ha obligado a dar cuerpo a sus protagonistas, a sus objetos. Y cuando ha tenido los objetos en

las manos los ha podido volver a pintar “realmente” y los ha puesto en manos de sus actores.

Después de *Ludique Journée* (2006-2009), su ópera prima en el terreno cinematográfico, *L'incroyable histoire de la graine d'amour* es un nuevo intento de hacer realidad una historia de ficción basada, en este caso, en una experiencia museística derivada de adentrarse en unas colecciones barcelonesas verdaderamente singulares. El fundador del Museo, Frederic Marès (1893-1991), fue también antes que nada un artista, un escultor, que hacía su obra y que gracias a ser un escultor reconocido pudo crear la gran colección que donó a la ciudad de Barcelona. Pero no solo realizó su obra escultórica, sino que construyó y modeló unas colecciones, todo un museo, el gran museo de coleccionista de Cataluña. De hecho, no es desmesurado afirmar que el Museo es su gran obra.

Otro artista, Xavier (1958), hijo de dos generaciones posteriores, nacido en un entorno en el que la sensibilidad plástica era tan común como el hecho de levantarse cada día –entre la calidez mediterránea y la luz gris del Norte–, ha hecho su interpretación personal, escogiendo el Museo para hacer una reflexión sobre el arte; en definitiva, todo un reto para un artista hijo de la cuarta generación de una familia en buena parte consagrada al arte.

Para Xavier cada proyecto es un reto. Vive la vida a través de sus proyectos y este en concreto ha sido más que esto: una labor de equipo desde el principio, perfectamente organizada y capaz de enriquecer la idea inicial, una experiencia única que nos permitió a nosotros mismos descubrir algunos aspectos insólitos del Museo, mirárnoslo con otros ojos, en otras horas y siempre con un magnífico clima de colaboración. Todo el mundo aportó su granito de arena, desde dentro y desde fuera. El resultado no es una exposición, ni solo un cortometraje de 36 minutos, es un itinerario mental y real entre las obras del Museo, una apuesta por suscitar nuevas miradas idóneas para revisar el pasado desde el presente.

Xavier sabe conjugar la vida cotidiana con el interés por la ficción e incluso con la vida de una cierta ficción. Su taller isleño, en medio del bosque, le permite vivir y adentrarse en sus historias, ya sea bajo tejado o en medio del paisaje natural. Todo es susceptible de ser camuflado, transformado, recreado o enriquecido. Pero no solo S'Artigueta, un paraje fundamental en la vida del artista, en el corazón de Menorca, sino también las calles de París, el estudio de Lecuirot, los talleres de grabado de la capital francesa, las vistas barcelonesas de la llamada “manzana de la discordia” del paseo de Gràcia, con la Casa Amatller y la Casa Batlló justo delante, y la

huella de un patrimonio familiar conservado durante muchos años para ser finalmente entregado a la ciudad...

Todo ello está presente en el proyecto de *La Graine d'Amour*, que podríamos resumir en una frase: el arte al servicio del arte o Xavier al servicio del Museo Frederic Marès. El artista tiene una sensibilidad especial que le permite fijar la atención en cosas y aspectos diferentes. Marès, artista y coleccionista, figura enigmática, parece haber querido reunir el mundo, rodeándose de toda una serie de objetos y de obras de arte casi infinita. Y Xavier se acerca a ellos de una manera particular, muy íntima, alejada de la del investigador o de la del mero curioso.

Así pues, podemos acercarnos al Museo visto por otros ojos, bien diferentes, los de Xavier. O dicho de otra manera, Xavier nos permite gozar del arte dentro del arte, de su visión del Museo Frederic Marès.

En más de una ocasión he escrito o comentado que la visita al Museo Frederic Marès genera una emoción especial, producto de su atmósfera, de la que quizá sus técnicos y conservadores pueden llegar a olvidarse, inmersos como están en las absorbentes tareas cotidianas. El artista hace que nos demos cuenta de lo que tenemos delante con unos nuevos ojos. Por ejemplo, logra que nos percatemos de las posibles vidas de las piezas: de quiénes podían haber sido aquellas fisonomías inmortalizadas a modo de virgen o Cristo, de quién sabe dónde debían de proceder, de cómo podían vivir. En pocas palabras, de quién había sido el o la modelo del escultor, más allá de la técnica, de la cronología, de su estado de conservación, aspectos que conciernen de lleno a los responsables del Museo.

La magia de la atmósfera del Museo Frederic Marès ha «tocado» a Xavier, que a su vez lo ha dotado de un nuevo toque misterioso; un hecho especialmente constatable en su realización cinematográfica, un buen compendio de percepciones, de emociones, de interrogantes. Xavier aporta una visión del Museo desde la ficción, una historia que no desvelaremos en estas líneas, porque estas palabras nunca podrían transmitir la emoción de unas imágenes. No obstante, sería lícito preguntarnos: ¿el Museo en sí mismo no es ya una ficción? Sea como fuere, Xavier, con algo de astucia, poniéndonos a menudo una sonrisa en los labios, nos adentra en un relato aparentemente fantástico, como un cuento tradicional de dragones y princesas en busca de la semilla del amor, que, en realidad, no es más que un pretexto para hacerse una vez más una reflexión sobre los valores de la obra de arte y el patrimonio. Como señala él mismo, el artista siempre bebe del pasado, necesariamente, obligadamente, ya sea para inspirarse en él o bien para des-

marcarse de él. Pero el pasado y la memoria siempre están presentes en su universo.

Y así ha creado su obra, con el trasfondo de las obras del Museo, y así la escultura, la pintura, el grabado, la cerámica... dan forma al proyecto que ha tomado cuerpo en una gran síntesis de formato cinematográfico que simboliza mejor que cualquier otro camino la integración de las artes en manos de Xavier.

Aroma de Méliès, una gran escuela descubierta en los años de juventud, vividos en medio de un mundo cultural muy peculiar. Todo ello nos habla de una manera de vivir. Admiración por Méliès y sus *féeries*, pero también influencia del abuelo Lascaux y sus cuadernos –unos dietarios a modo de tebeos– o sus pequeños objetos –cajitas de hojalata o bolas de cristal– pintados, o si queréis, pintados y «disfrazados» por este artista. Xavier se ha sentido seducido por el objeto desde jovencito.

La película evoca recuerdos de infancia, procesados a lo largo de los años, tal como las vitrinas de la sala de las cortinas verdes de S'Artigueta, llenas de juguetes y juguetitos, del Norte o del Sur, muestran también el conocimiento y la pasión de Xavier por estos objetos –de los que en ningún caso es un coleccionista compulsivo–. Del mismo modo, el barco que preside la sala, un regalo del tío, un artefacto singular dotado de vida propia, tras un desconocido periplo se hizo encontrar en el mercado de Saint-Sulpice y hoy acompaña a Xavier en S'Artigueta, confirmándose una vez más que la realidad supera la ficción.

Cuando Xavier hace cine lo hace de un modo tan particular como se muestra en el resto de su obra. Xavier es un hombre y un artista «global»: le interesa todo y lo cultiva todo, desde el dibujo hasta el grabado y la litografía, la pintura, la escultura, la cerámica... ¡e incluso el cine! Incansable y tenaz, es un verdadero «hombre orquesta», porque el cine es un compendio de muchas artes y él ha asumido el reto de coordinarlas todas: desde la realización del guión, las escenografías, los protagonistas de los efectos de animación, los objetos alegóricos y el diseño de la indumentaria, hasta la ilustración que da forma a la imagen característica... Pero también la dirección de los actores, de los efectos especiales, del sonido, de la fotografía... Es decir, ¡Xavier toca todas las teclas! Y las domina, porque conoce de cerca el quehacer, la técnica, y puede ponerse al frente de un proyecto de tal envergadura porque conoce todos sus recovecos, sus escollos y sus atajos. Del mismo modo que dibuja sobre el papel con el pincel, talla un bloque de madera, manipula los ácidos, modela el barro, digitaliza unas imágenes o monta una película.

La mirada de Xavier es vasta, vastísima, ya que sabe

dejarse cautivar por todo. No tan solo por las imágenes religiosas medievales o renacentistas, en madera policromada de manera expresiva, sino también por los objetos más pequeños, cotidianos o anónimos. Los soldaditos de plomo, los relojes, las muñecas, los bastones, los teatrines... Normalmente los historiadores o los especialistas, tal como su nombre indica, cuando se acercan al Museo es porque se han fijado, buscan o les interesa alguna colección, algún tema, algún objeto o alguna obra en particular. Pero el artista, reiterémoslo, va más allá: ¡qué gran partido ha sacado del Museo, de las obras de arte, de los objetos! ¡Cómo ha recreado sus diversas y curiosas atmósferas! ¡Cómo nos invita a mirarnos el Museo con otros ojos y a que cada cual encuentre su *Graine d'Amour*!

En cualquier caso, lo que sí es cierto es que todo aquel que entra en el Museo y lo visita no puede salir indemne. Algo hay, algo pasa, mágico o no, porque el visitante suele salir con mucha más curiosidad y muchas más preguntas que cuando entra. ¿Qué semilla activa y hace posible este encantamiento?

Xavier, el mago de lo cotidiano

Emmanuel Bréon

Conservador jefe del Museo de los Monumentos Franceses

Exdirector del Museo Nacional de l'Orangerie de las Tullerías

Entre viaje y viaje, Xavier suele concertar las citas en su “Parnasse” particular: *chez Fernand*. La casa familiar no está lejos, el *marchand de couleurs* tampoco y, en este establecimiento que desprende el aroma del París abierto y cosmopolita de los *Années folles*, se encuentra como en casa y te recibe, con sus grandes brazos abiertos y su mirada traviesa. En ese momento sientes que tiene algo que decirte y compartir contigo. Lo cierto es que Xavier siempre ha tenido algo que decir y ese algo nunca ha sido aburrido. Es por eso que, a medida que se acerca la hora de la cita, uno acude a ella con el corazón alegre, saboreando por adelantado la alegría de encontrar a un amigo y a un artista con la cabeza llena de ideas.

Escuchándole –aunque él también sabe escuchar–, uno tiene la impresión de que Xavier hace malabarisos con el tiempo. Hoy, junto a un menú completo, tras rememorar nuestros buenos recuerdos de la exposición dedicada a su “maravilloso” abuelo Elie Lascaux, anuncia sus próximos proyectos: organización de exposiciones y redacción de un libro sobre su padre Javier, obras personales de pintura, escultura, cerámica, dibujo y grabados que está realizando en sus talleres de Menorca y

París, idas y venidas a Barcelona para organizar exposiciones sobre su obra, rodaje de una película para el Museo Frederic Marès en la que te ofrece un papel, participación en la película de su hijo Numa, cuya banda sonora ha sido compuesta por su otro hijo, Théo, etc. Xavier es así. En el torbellino de palabras e ideas, sin darte cuenta te invita a formar parte de su universo poético y mágico.

Este artista es un mago que, con su varita siempre creativa y dispuesta al esfuerzo, hace confluír el pasado y el presente con el futuro. De su granero de recuerdos, el del “verde paraíso de los amores infantiles” de Baudelaire, desempolva imágenes de tierna nostalgia que nos hacen amar y crear, todavía y para siempre, en un futuro mejor. Aunque colecciona sus viejos juguetes, Xavier no regresa a la infancia: solo extrae de ella su capacidad de asombro, con frecuencia desaparecida del mundo de los adultos. Xavier es un barquero que recorre de manera esencial el trayecto entre continuidad y modernidad. Para la exposición “Les Enfants modèles” (Los niños modelos), celebrada en el Museo Nacional de l’Orangerie, nos preguntamos –¿qué maravillosa experiencia fue sentirse apoyado así por un amigo!– por el destino de los hijos e hijas de artistas que habían posado para sus padres. ¿Qué quedaba de esos ratos de inmovilidad sosteniendo un velero, una muñeca, un aro, o sentados a lomos de un caballito de madera? No hay ninguna respuesta definitiva: la vida es un gran terreno de juego abierto a todas las experiencias.

Tal como me comunicó en nuestra comida, el terreno de juego ofrecido hoy a Xavier es el extraordinario Museo Frederic Marès de Barcelona. Existen pocos lugares de Europa que puedan competir con este, a parte de la casa del arquitecto Sir John Soane en Londres. Esta colección –acumulada por el talentoso escultor catalán de los años 30 que da nombre a la institución y museizada de manera espectacular por conservadores imaginativos y sensibles– está formada por obras maestras del arte antiguo, románico, gótico y renacentista. Sin embargo, lo que hace que resulte original es, por encima de todo, lo que el genial creador Marès denominó su «museo sentimental»: una enorme colección de 50.000 objetos: abanicos, soldaditos de plomo, dioramas, hebillas de zapatos, tirantes, bastones, pipas, pistolas, fayenza, vidrio, relojes, fotografías, postales, porte-bouquets o llaves de todos los tamaños y épocas. Pero este inventario, digno de Prévert, no tiene nada de aburrido, sino que desprende una poesía que nos muestra que la imaginación del hombre no tiene límites y que vale la pena conservar su huella.

Las llaves están hechas para abrir puertas y baúles hasta encontrar el tesoro. Xavier las ha utilizado para poner en marcha, como en las historias de ciencia-ficción, su particular máquina del tiempo. Apasionado por este uni-

verso ecléctico, ha recorrido el museo para hacer dialogar –una cualidad rara en sus contemporáneos– sus creaciones con las de sus predecesores, ya sean artistas reconocidos o simples artesanos. En todas las plantas nos esperan pequeñas historias y sorpresas fabulosas fruto de su trabajo con el pincel o la gubia, el modelado con las manos desnudas, la cámara fotográfica antigua e incluso la cámara de cine.... No existe ninguna duda de que el público quedará hechizado y fascinado por las ideas de este artista sensible y delicado. Su mirada, siempre atenta a la magia de lo cotidiano y de su historia, sabe convertirlo en próximo, accesible y universal.

La joven de los ojos de madera

Xavier

A esta hora hay poca gente en la sala. Es temprano y el Museo Frederic Marès acaba de abrir. Soy el primer visitante del día. Como tantas veces, me reencuentro con todas esas jóvenes inmóviles de madera. Hoy, una de ellas me llama especialmente la atención. Tiene la mirada perdida en sueños lejanos, con una antigüedad de siglos. ¡Cuántos rostros han visto sus ojos de madera desde la Edad Media! ¡Cuántas miradas cruzadas! Tiene la presencia imponente de la obra de arte y, al mismo tiempo, una proximidad familiar... se parece increíblemente a una chica con la que me acababa de cruzar por la calle.

Para entender el camino que me ha llevado a esa sala, tenemos que remontarnos un poco más atrás, a cuando solo era un niño con curiosidad por todo. Desde mi más tierna edad, el arte antiguo (aquel que ya no es contemporáneo) ha sido para mí un misterio familiar: me llevaban al Louvre o al Prado a ver cuadros con quien va a visitar a sus amigos o sus primos lejanos o cercanos, a una amiga del Renacimiento o a una adolescente eterna del siglo pasado. En mi caso –viniendo, como es sabido, de una familia muy vinculada al mundo del arte– la cuestión se complicaba aún más, porque encontraba a miembros de mi propia familia: una abuela alegre con su mantilla, un bisabuelo, una tía un poco severa y otros familiares con quienes tenía lazos de parentesco a veces un poco difusos.

También me recuerdo a mí mismo en el Museo del Hombre de París, delante de maravillosas vitrinas que se iluminaban al pulsar un botón, descubriendo las obras de arte del país dogón bajo la mirada benévola de un tío-abuelo, quien las había traído de una expedición a África.

Las paredes de las casas de mi familia también estaban cubiertas de rostros conocidos: el retrato de algún poeta amigo de mi abuelo o de mis tíos y, en Barcelona, una

Dolorosa hecha por mi bisabuelo que se había transformado en un objeto de culto familiar, en una especie de ídolo de uso doméstico. El pasado estaba muy presente a través de los recuerdos, pero sobre todo de la pintura y la escultura. Para mí, el arte estaba poblado de fantasmas benévolos –porque los verdaderos fantasmas están en los museos, y no en los cementerios. Aún hoy me complazco imaginándome la joven del siglo XIII que sirvió de modelo al escultor para esta Virgen con Niño: «María, mira un poco más hacia arriba. No veo tu mentón».

Para mí todos estos momentos de la vida real que permanecen en el ADN de las obras siempre han sido y serán el gran diario de la humanidad, con sus sucesos, sus grandes momentos y su emocionante cotidianidad, llena de las cicatrices de la vida.

Dialogar e interrogar a las obras del pasado para construir una obra actual que, a su vez, pueda inscribirse en la historia es la única receta –si aún se puede utilizar esta metáfora, tan culinaria como farmacéutica– que he heredado de mis antepasados y que he hecho mía a lo largo de años de trabajo. Sin embargo, a diferencia de las dos generaciones que me han precedido, las cuales lucharon con todas sus fuerzas para liberar la pintura de la anécdota –un combate totalmente justificado en su contexto–, siempre me atrajeron la historia, el cuento, el drama que puede generar una obra de arte más allá de sus cualidades plásticas. Durante mucho tiempo, el arte popular y, en especial, el religioso iban dirigidos a personas que no sabían leer, lo cual multiplicaba su capacidad para generar lo imaginario y lo maravilloso. Siempre he intentado, con más o menos éxito según el periodo, acercarme a esta potencia, a esta fuerza.

Para cualquier persona interesada en dialogar con las obras de arte y generar a partir de ellas un imaginario y una ficción, el Museo Frederic Marès es un lugar prodigioso. En estos últimos cinco años, ha sido para mí un magnífico terreno de trabajo que se renovaba sin cesar: cada obra me respondía como un eco y, poco a poco, me sumergía en un sorprendente diálogo...

Todos los museos tienen su misterio. Con frecuencia he pensado en lo que podían contar las imágenes por la noche, en la penumbra inquietante de las salas.

El Museo Frederic Marès –fruto y regalo a la ciudad de Barcelona de un coleccionista compulsivo y avezado, pero al mismo tiempo un hombre de arte– es un concentrado, una destilación extrema de la humanidad creadora, de la artesanía sublime, de mil técnicas perdidas por siempre jamás y de huellas indelebles. Todos los conservadores y restauradores afirmarían lo mismo: el Museo Frederic Marès contiene todos los problemas de conservación imaginables.

Creo que el museo y yo estábamos destinados a encontrarnos y recorrer una parte del camino juntos, porque su eclecticismo se corresponde maravillosamente con el mío. Su intención de abrazar la creación artística en su conjunto me gusta y me habla. Me gusta su voluntad de yuxtaponer creaciones humanas de orígenes tan distintos y de hacer coexistir el arte más noble con el más popular. Porque uno no existe sin el otro, como las dos caras de una moneda, y me parece evidente que, una vez han pasado las modas y los estilos, solo queda una cosa: la calidad. Calidad es lo que veo aún hoy en la mirada de esa escultura. El arte suspende el tiempo por siempre jamás, salvo que algún artista travieso venga a despertarlo...

ENGLISH TRANSLATION

Introduction

Josep Maria Trullén i Thomàs

Director of Frederic Marès Museum

In his lifetime, the sculptor Frederic Marès managed to bring together an extraordinary collection of works of art, which he generously donated to the city of Barcelona. This collection never ceases to amaze and enamour visitors who discover this charming museum in Barcelona's Gothic Quarter for the first time. Its location, right next to the cathedral, in the quarters that previously housed the Main Royal Palace of Barcelona, as well as the atmosphere in the halls where the Museum's thousands of objects are displayed, are forever engraved in the eyes and memory of everyone who visits it.

Years ago, the artist and filmmaker Xavier – Xavier Vilató – became fascinated as well by the works of art safeguarded in the Frederic Marès Museum, especially by the mediaeval sculptures and the thousands of items gathered by the great collector and deposited in the halls of what he called the Sentimental Museum. His attentive artist's eye in the Entertainment Hall on the Museum's top floor, brimming with toys, miniature theatres, lead soldiers, music boxes... no doubt served as a stimulus to arouse in Xavier the thousands of memories of his own childhood world filled with fantasy, magic and innocence.

The outcome of this loving eye was the idea to make a film that would bring the objects in the Museum to life and give them a voice. The story he proposes is the story of a mediaeval sculptor who wants to make his love for a lady eternal by depositing the seed of a flower that will germinate centuries later, in the Museum's hall, inside a wooden sculpture he is carving. From inside the book of this sculpture, which depicts a Saint John the Evangelist and is so clearly reminiscent of the cases used to hold precious books of hours that during the Middle Ages were made precisely in the scriptorium of the Main Royal Palace, one day at the Museum this extraordinary fact is discovered. The past comes to the present through an imaginary, highly poetic journey in which the sculptor's lost love is found again and life is breathed into it to make it timeless. The filmmaker also used the Museum's works of art as the source of inspiration to find his aesthetic ideal of beauty, which is so palpably present throughout the entire film. The exhibition accompanying the film suggests a route through the Museum's halls where visitors can discover the plotline of the story until they find the seed of love.

So our thanks goes to Xavier Vilató and all the actors and heads of the film project, as well as to Pilar Vélez, the former director of the Museum and curator of the show along with the artist himself, and to the entire team at the Frederic Marès Museum, who over these past few years has been combining this project with the latest major museological and museographic remodelling of the Museum, which was unveiled two years ago.

Xavier, the Frederic Marès Museum and *La Graine d'Amour*

Pilar Vélez

Former Director of Frederic Marès Museum

This project is not really an exhibition. It is the expression of a long, very intense museum experience, in different formats at the same time but particularly in a highly personal, highly unique cinematographic compendium.

L'incroyable histoire de la graine d'amour (The Incredible Story of the Seed of Love) is an old project, yet one that is also the outcome of a crucial encounter: Xavier and the Frederic Marès Museum. Some years ago, Xavier began to express his interest and, even more, his fascination with the Museum. This project emerged from various visits, from numerous talks, from different stays in Barcelona, Paris and S'Artigue-ta – a magical universe, just like the Museum itself.

Seduced, or perhaps more accurately virtually abducted, by the Museum and carried away by his runaway imagination, Xavier has managed to dream up a customised story of the Museum, playing with the most diverse set of elements. He wrote the script, invented the characters, brought them to life and turned them into flesh-and-blood actors. As he drew and painted, and painted and painted, they gradually took shape so that he was able to create – and did create – “three-dimensionally” what he had initially envisioned and had later drawn on paper or painted on canvas: a musical instrument, a clock, a dress... So then he could once again paint “the tangible work” because he had given “real” life to what he had initially introduced and captured in a painting. This is a play between fiction and reality, or of reality and fiction, that imbues the entire project and, actually, the artist's entire life (and most certainly our lives as well). That is, Xavier dream up a story which has forced him to make his characters and their objects real. And when he had the objects in his

hands, he managed to “really” paint them again and placed them in the hands of his actors.

After *Ludique Journée* (2006-2009), his *opera prima* on film, *L'incroyable histoire de la graine d'amour* is yet another attempt to bring a fictitious story to real life, this time based on a museum experience derived from submerging himself in one of the most truly unique collections in Barcelona. The founder of the Museum, Frederic Marès (1893-1991), was also first and foremost an artist, a sculptor, who created his oeuvre, and because he was a renowned sculptor he was able to create a magnificent collection which he donated to the city of Barcelona. But not only did he create sculptures but he also built and shaped collections, an entire Museum, the greatest collecting museum of Catalonia. In fact, it is not an exaggeration to state that the Museum is his masterpiece.

Another artist, Xavier (1958), born two generations later in a setting in which artistic sensibility was as commonplace as the act of making art every day – between the warmth of the Mediterranean and the greyish light of the North – has made his own personal interpretation of the Museum, choosing it to engage in an reflection on art, a true challenge for an artist who is the fourth generation in family that is largely consecrated to art.

Xavier views each project as a challenge. He lives life through his projects, and this one in particular has been more than just that: it has been a team effort from the start, well plotted and capable of enriching his original idea, a unique experience which enabled us to discover new aspects of the Museum, to look at it with new eyes, at new times and always in a fantastic atmosphere of partnership. Everyone contributed their own little grain of sand, from the inside and from the outside. The outcome is not an exhibition, nor even a short, 36-minute film; rather it is a mental and real route through the Museum's works, a bid to inspire new and ideal ways of looking in order to review the past from the present.

Xavier knows how to combine everyday life with an interest in fiction, and even with a somewhat fictitious life. In his island workshop nestled in the middle of the forest, he is able to see and enter his stories, either under the roof or in the midst of the natural landscape. Everything is liable to being camouflaged, transformed, re-created or enriched, not just S'Artigueta, a fundamental place in the artist's life in the heart of Menorca, but also the streets of Paris, the studio in Lecuirot, the engraving workshop in Paris, his visits to Barcelona's so-called “*mançana de la discòrdia*” (“Block of Discord”) on Passeig de Gràcia, with Casa Amatller and Casa Batlló right across from a family asset kept for many years until it was finally handed over to the city...

All of this and more is present in the project, which we could summarise in one phrase: Art at the service of art, or Xavier at the service of the Frederic Marès Museum.

The artist has a special sensibility that enables him to pay attention to different things and aspects at the same time. Marès, an artist and collector and an enigmatic figure, seemed to have wanted to gather the world around him, to surround himself with an almost infinite set of objects and works of art. And Xavier approaches this in a very particular, very intimate way, a far cry from the researcher or the merely curious spectator.

Therefore, we can see the Museum through other, quite different eyes: those of Xavier. Or, put another way, Xavier allows us to enjoy art inside art, his vision of the Frederic Marès Museum.

More than once I have written or commented that a visit to the Frederic Marès Museum inspires a special feeling which stems from its atmosphere, a feeling that its technicians and conservators may forget, immersed as they are in their absorbing everyday jobs. The artist helps us to realise what we are seeing with new eyes. For example, he makes us realise the possible lives of the pieces: who the physiognomies immortalised as a Virgin Mary or Jesus Christ might have been; who knows where they came from and how they might have lived. In a word, who the sculptor's model might have been, beyond the sculpture's technique, chronology and state of conservation, factors which absorb the heads of the Museum.

The magic of the atmosphere at the Frederic Marès Museum has “touched” Xavier, who has now conferred a mysterious new touch on it which can particularly be seen in his film, a lovely compendium of perceptions, emotions and questions. Xavier offers a vision of the Museum based on fiction, a story that we shall not reveal in this text because these words could never capture the thrill of the images. However, it might be legitimate to ask ourselves: Isn't the Museum itself now a story? Regardless of the answer, Xavier, quite shrewdly, often making us smile, catapults us into an apparently fantastical story. It is like a traditional tale of dragons and princesses in the quest for love, but in reality is nothing other than a pretext to once again reflect on the values of the works of art and our cultural heritage. As Xavier himself says, the artist always, necessarily, obligatorily looks from the past, either to get inspiration or to shed it. But the past and memory are always present in his universe.

And in this way he has created his work, with the backdrop of the Museum's work, and thus sculpture, painting, engraving, ceramic and other works give shape to

a project that has manifested itself in a sweeping cinematographic synthesis that symbolises the integration of the arts in Xavier's hands better than any other way.

One can note the traces of Méliès, a great school discovered in his youth, experienced in the midst of a highly peculiar cultural world. Admiration of Méliès and his *féeries*, but also the influence of the grandfather Lascaux and his notebooks – diaries in the guise of comics – or his small objects – little boxes of tins or marbles – painted, or, if you will, painted and “disguised” by this artist. Xavier has felt seduced by objects from a very tender age.

The film evokes memories of childhood, processed over the years, just as the glass cases in the hall of green curtains in S'Artigueta, brimming with toys and games, from the North or South, also show Xavier's knowledge of and passion for these objects, although in no way is he a compulsive collector of them. Likewise, the boat that presides over the room, a gift from his uncle, a unique artefact that is endowed with a life of its own after an unknown journey, was found in the market in Saint Sulpice and now keeps Xavier company in S'Artigueta, once again confirming that reality outstrips fiction.

When Xavier makes films, he does so in the same unique way as he approaches the rest of his oeuvre. Xavier is a “Renaissance” man and artist: he is interested in everything and cultivates everything, from drawing to engraving and lithography, painting, sculpture, ceramics... and even film! Tireless and tenacious, he is a true “human orchestra” because cinema is a compendium of many arts, and he has risen to the challenge of coordinating them all: from writing the script and making the sets to animation, the allegorical objects and the costume design and the illustration that gives shape to the characteristic image. Yet he also directs the actors, the special effects, the sound and the photography. That is, Xavier wears all the hats! And he masters them because he is familiar with the medium, the technique, and he can take the reins of a such an ambitious project because he knows all the hurdles, the pitfalls and the shortcuts! the same way he draws on paper with a paintbrush, carves a block of wood, manipulates acids, shapes clay, digitalises images or puts a film together.

Xavier's eye is far-ranging, extraordinarily far-ranging, because he knows how to be captivated by everything, not only by medieval or Renaissance religious images on expressively polychromed wood but also by the most minor, quotidian or anonymous objects. Lead soldiers, clocks, dolls, canes, miniature theatre... When they come to the Museum, historians or experts, as the

ir name indicates, usually do so because they have focused on, are looking for or are interested in a given collection, a given theme, a given object or a given work. However this artist, I repeat, goes further: What amazing bounty he has reaped from the Museum, from its works of art, its objects! How he has recreated diverse, curious atmospheres! How he encourages us to look at the Museum with new eyes and for each of us to find our own *Graine d'Amour!*

In any event, what is true is that everyone who enters and visits the Museum cannot leave untouched. Something is there, something happens, magical or not, so that the visitor leaves more curious and brimming with more questions than when they entered. What active seed makes this spell possible?

Xavier... The Magician of the Everyday

Emmanuel Bréon

Head curator of Musée des Monuments

français

Former director of Musée National

de l'Orangerie des Tuileries

Between trips, Xavier often returns to his own “Parnasse”, *chez Fernand*. His family home is not too far away, neither is the nearest artists' materials supplier, and at this hostelry redolent of the open, cosmopolitan Paris of the Roaring Twenties he's quite at home and always welcomes you with his long arms open and his mischievous expression. You feel he has something to tell you and share with you. Xavier always has something to say and it's never boring. That's why, as the time of your meeting approaches, you go there cheerfully, already savoring the joy of meeting a friend, an artist with a head full of ideas.

Listening to him – though he knows how to listen to you, too – you get the impression that Xavier juggles time. On today's menu, after recalling our happy memories of the exhibition on his “wonderful” grandfather Elie Lascaux, he announces his forthcoming dates: preparing exhibitions and writing a book about his father Javier, new work of his own in the fields of painting, sculpture, pottery, design and engraving in his studios in Menorca and Paris, trips backwards and forwards to Barcelona to see exhibitions of his work, shooting a film for the Frederic Marès Museum in which you could play a part, helping his son Numa to make a film for which the music is written by his other son Théo, and so on. That's what Xavier's like! Amid this whirlwind of words and ideas, without really realising it, you're invited to become part of his magical, poetic universe.

This artist is a magician – with an endlessly creative magic wand and no fear of hard work – who makes past and present rhyme with the future. From his store of memories, that of Beaudelaire’s “green paradise of childish love”, he finds the images of a tender nostalgia to make us love and believe, now and forever, in a better future. Xavier, the collector of his old toys, does not return to childhood, but simply draws from it this capacity for wonderment which often escapes adults. Xavier is an essential guide between continuity and modernity. For “*Les Enfants modèles*” [“The Model Children”] at the Musée National de l’Orangerie, we leant over and wondered – what a wonderful experience to be raised up like this by a friend – what became of his sons and daughters of artists posing for their parents. What remained in their eyes of these immobile sittings with a yacht, a doll, a hoop in their arms, or riding a wooden horse? There is no ready answer and life is a wide playing field where all kinds of experiences are possible.

The playing field offered to Xavier today – announced for our lunch – is the remarkable Frederic Marès Museum in Barcelona. There are few places in Europe to rival this one other than the house of the architect Sir John Soane in London. This, the collection of the talented Catalan sculptor of the thirties who gave his name to the museum, brilliantly laid out by its imaginative, sensitive curators, is made up of masterpieces of ancient, Roman, Gothic and Renaissance art. But what makes it original is above all what its brilliant creator called his Sentimental Museum: a vast assemblage of fifty thousand fans, tin soldiers, dioramas, shoe buckles, braces, walking sticks, pipes, pistols, faïences, glasses, clocks, photographs, postcards, *porte-bouquets* and even keys of all ages and sizes. There is nothing boring about this inventory worthy of a curiosity shop, but rather a poetry which tells us that man’s imagination is unlimited and it’s good to keep a record of it.

Keys are made to open doors and chests to hold treasure. Xavier appropriated them to set up, as if in a fantasy tale, his time machine. Passionate, to be sure, about this eclectic universe, he has done something rare among his contemporaries, and taken places over to make his creations enter into dialogue with those of his predecessors, whether recognized artists or simple artisans. Wielding his brush or his gouge, modelling with his bare hands, using an old-fashioned camera or even a cine camera, he has laid surprises which await us on every floor. The public will certainly be charmed by the work of this sensitive, delicate guide. Constantly attentive to the magic of the everyday both now and in the past, he knows how, using his eye, to make it familiar, accessible and universal for us.

The young woman with the wooden eyes

Xavier

There aren’t many people in the room at this time of day; it’s early and the Frederic Marès Museum has just opened. I’m the first visitor of the day. As I do so often, I find myself back here with all these immobile young women made of wood. Today one of them particularly attracts me, her eyes lost in distant, centuries-old dreams.

How many faces her painted wooden eyes have seen since the middle ages, how many gazes they’ve met! The imposing presence of the work of art but at the same time the familiar closeness... this young woman bears an incredible resemblance to one I passed in the street just now.

To understand the path that brought me here today, I have to go a little further back, to when I was still a child already curious about everything. Ancient art (that which is no longer contemporary) has, since I was very small, been a familiar mystery; I was taken to the Louvre or the Prado to see the pictures as if we were going to visit friends, close or distant cousins, a young friend from the Renaissance or an eternal adolescent from the last century. In my case, coming – as everybody knows – from a family very much linked to art, it was even more mixed up: I might come across people from my family – a pretty grandmother with her mantilla headscarf, a great-grandfather, a rather severe aunt or others where the relationship was always somewhat hazy.

I also remember being at the Musée de l’Homme in Paris in front of wonderful display cases where the light came on when you pressed a button, discovering works of art from the Dogon country under the benevolent gaze of a great-uncle who had brought them back himself from an expedition to Africa.

This also spilled within the walls of my family homes, with the portrait of such and such a poet who had been friends with my grandfather or my uncles, and even in Barcelona, a sorrowing virgin created by my great-grandfather, turned into a family cult object, a kind of household idol. The past had a strong presence thanks to memory, but above all thanks to painting and sculpture. For me art was peopled with benevolent ghosts, because the real ghosts are in museums, not in cemeteries. Even today I like to imagine the young girl in the 13th century modelling for the sculptor of this virgin and child; “Maria, look up a bit, I can’t see your chin!”

All these moments of real life kept imprisoned in the DNA of works of art are and for me always will be the great newspaper of humanity, with its little stories, its

great moments and its moving day-to-day, filled with the scars of life.

Discussing and questioning the works of the past to construct a contemporary work which may in turn pass into history one day; this is the only recipe (if I may take this culinary metaphor) I have inherited from my ancestors and made my own in the course of my years of work. But unlike the two generations that came before me, who fought hard to free painting from anecdote (an entirely justified struggle in its context), I have always been attracted by history, by the story, the drama which can, in all its plastic qualities, be generated by a work of art. For a long time popular art – and religious art in particular – was aimed at people who could not read, and its power to generate the imaginary and wonderful was certainly multiplied. I have always tried, with varying degrees of success and at different times, to approach this power, this strength.

For anyone interested in the dialogue with works of art and in their power to create imagination and fiction, the Frederic Marès Museum is a prodigious place. Over the last five years it has for me been a magnificent, constantly-renewed source of work, every piece answering me like an echo, drawing me gradually into a surprising dialogue.

All museums have their mystery; I have often thought about what the pictures could tell at night, in the unsettling shadows of the rooms.

The work of a compulsive collector but also a lover of art and his gift to the city of Barcelona, the Frederic Marès Museum is a distillation, an extreme concentrate of creative humanity, of sublime craftsmanship, of a thousand bodies of knowledge lost for ever and of indelible imprints. All the curators will tell you that the Museu Frederic Marès runs the whole gamut of imaginable conservation problems.

I must believe that this museum and I were destined to meet and to travel part of the way together. Its eclecticism goes wonderfully with my own. Its attempt to embrace artistic creation in its entirety pleases me, speaks to me. This will to juxtapose human creations executed in such different ways and to place the highest art side-by-side with the most humble, for one does not exist without the other, like two sides of the same coin, seems obvious to me. One thing alone remains, once styles and fashions have passed: quality. Quality I still see today in the gaze of this sculpture. Art suspends time forever, unless mischievous artists come along to awaken it.

TRADUCTION FRANÇAISE

Présentation

Josep Maria Trullén i Thomàs
Directeur du Musée Frederic Marès

De son vivant, le sculpteur Frederic Marès a réuni une collection d'œuvres d'art extraordinaire, dont il fit généreusement don à la ville de Barcelone. Cette collection ne cesse de surprendre et de séduire les visiteurs qui découvrent pour la première fois ce musée du quartier gothique qui nous est si cher. Son emplacement, à côté de la cathédrale, là où se trouvait autrefois le Palau Reial Major de Barcelone, ainsi que l'atmosphère des salles où sont exposés les milliers d'objets du Musée, demeurent des souvenirs inoubliables pour tous ceux qui le visitent.

Cela fait longtemps que l'artiste et cinéaste Xavier – Xavier Vilató – est fasciné par les œuvres d'art réunies au Musée Frederic Marès, en particulier par les sculptures médiévales et les milliers d'objets rassemblés par ce grand collectionneur, dans les salles de ce qu'il appelait le Musée Sentimental. Son regard aiguisé d'artiste sur la salle de jeux du dernier étage du Musée, pleine de jouets, petits théâtres, soldats de plomb, boîtes à musique..., a sans aucun doute réveillé en Xavier ses plus beaux souvenirs d'enfance pleins de fantaisie, de magie et d'innocence.

L'idée de faire un film qui anime et fasse parler les objets du Musée est née de ce regard amoureux. L'histoire qui nous est proposée est celle d'un sculpteur de l'époque médiévale qui veut immortaliser son amour pour une dame, en déposant la graine d'une fleur à l'intérieur d'une pièce de bois qu'il sculpte afin qu'elle germe des siècles plus tard, dans les salles du Musée. Un jour, ce fait extraordinaire est découvert au Musée, à l'intérieur du livre de cette sculpture, qui représente saint Jean l'Évangéliste et nous rappelle les étuis où étaient rangés les précieux livres d'heures, qui à l'époque médiévale se faisaient justement dans le bureau du Palau Reial Major. Le passé deviendra présent à travers un voyage imaginaire, très poétique, où le sculpteur retrouve son amour perdu, lui redonne vie et le rend intemporel. Les œuvres d'art du Musée servent également d'inspiration au cinéaste dans la recherche de son idéal esthétique de beauté si présent dans le film. L'exposition qui accompagne le court-métrage nous propose de parcourir les salles du Musée afin que le visiteur découvre le fil conducteur de l'histoire jusqu'à ce qu'il trouve la graine de l'amour.

Merci donc à Xavier et à tous les acteurs, actrices et responsables du projet cinématographique, ainsi qu'à Pilar Vélez, ex-directrice du Musée et commissaire de l'exposition avec l'artiste, et à toute l'équipe du Musée Frederic Marès qui, au cours de ces dernières années, ont mené de front ce projet parallèlement au dernier grand réaménagement muséologique et muséographique du Musée inauguré il y a deux ans.

Xavier, le Musée Frederic Marès et *La Graine d'Amour*

Pilar Vélez

Ancienne directrice du Musée Frederic Marès

Ce projet n'est pas à proprement parler une exposition. C'est la concrétisation d'un parcours long et intense dans le musée, au travers de diverses expressions artistiques, et surtout dans un film très personnel, très singulier...

L'incroyable histoire de la graine d'amour est un projet de longue date et aussi le fruit d'une rencontre décisive : entre Xavier et le Musée Frederic Marès. Il y a de cela quelques années, Xavier a commencé à exprimer son intérêt voire sa fascination pour le musée. Après plusieurs visites, de nombreuses discussions, divers séjours à Barcelone, Paris et S'Artigueta (Minorque) – un univers aussi magique que celui du musée lui-même – ce projet a vu le jour.

Xavier, séduit, presque envoûté par le musée, et porté par son imagination sans limites, a été capable d'imaginer une histoire à la mesure du musée, en jouant avec les éléments les plus divers. Il en a conçu le scénario, a inventé les personnages, leur a donné vie et en a fait des acteurs en chair et en os. Pendant qu'il dessinait et peignait, et peignait encore et encore, il les a imaginés, et est arrivé à un point où il pouvait créer – ce qu'il fit – « en trois dimensions » ce qu'il avait d'abord imaginé puis dessiné sur papier ou peint sur toile : un instrument de musique, une montre, un habit... il pouvait ainsi repeindre « l'œuvre tangible », car il avait déjà donné une vie « réelle » à ce qu'il avait d'abord introduit et exprimé sur le tableau. Un jeu de fiction et de réalité – ou de réalité et de fiction – enveloppe tout le projet et, en définitive, toute la vie de l'artiste (et certainement aussi toute la nôtre). Autrement dit, Xavier a inventé une histoire, et c'est elle qui l'a obligé à donner forme aux personnages, aux objets. Et lorsqu'il a eu les objets en mains, il a pu les peindre de nouveau « réellement » et les a mis entre les mains de ses acteurs.

Après *Ludique Journée* (2006-2009), son *opera prima* au cinéma, *L'incroyable histoire de la graine d'amour*, est une nouvelle tentative pour donner vie à une histoire de fiction fondée, dans ce cas, sur une expérience muséal d'incursion dans des collections barcelonaises véritablement singulières. Le fondateur du musée, Frederic Marès (1893-1991), fut lui-même avant tout un artiste, un sculpteur qui créait son œuvre, et dont la notoriété lui permit de réunir la grande collection dont il fit don à la ville de Barcelone. Outre ses sculptures, il est allé plus loin et a constitué et développé des collections, tout un musée, le grand musée du collectionneur de Catalogne. D'ailleurs, il n'est pas excessif d'affirmer que le musée est son chef d'œuvre.

Un autre artiste, Xavier (1958), né deux générations plus tard, dans un milieu où la sensibilité plastique était aussi naturelle que le fait de se lever le matin – entre la chaleur méditerranéenne et la lumière grise du Nord –, y a apporté son interprétation personnelle, en choisissant le musée comme lieu de réflexion sur l'art. Tout un défi pour un artiste, quatrième génération d'une dynastie se consacrant principalement à l'art.

Pour Xavier chaque projet est un défi. Il vit sa vie à travers ses projets et celui-ci en particulier a été bien au-delà : un travail d'équipe depuis le début, parfaitement structuré afin d'enrichir l'idée de départ, une expérience unique nous permettant de découvrir certains aspects insolites du musée, de le voir sous un autre angle, à d'autres heures, et toujours dans un magnifique esprit de collaboration. Tout le monde a apporté sa pierre à l'édifice, aussi bien de l'intérieur que de l'extérieur. Le fruit de ce travail n'est pas une exposition, ni simplement un court-métrage de 36 minutes, mais un itinéraire mental et réel parmi les œuvres du musée, un pari visant à provoquer de nouveaux regards capables de revoir le passé depuis le présent.

Xavier sait conjuguer la vie quotidienne avec son intérêt pour la fiction et même avec la vie d'une certaine fiction. Son atelier ilien, au beau milieu d'un bois, lui permet de vivre ses histoires et de s'y plonger, que ce soit sous un toit ou en pleine nature. Tout est susceptible d'être camouflé, transformé, recréé ou enrichi. Pas seulement S'Artigueta, lieu fondamental dans la vie de l'artiste, au cœur de Minorque, mais aussi les rues de Paris, l'atelier de la rue Lecuireot, les ateliers de gravure de la capitale française, les vues barcelonaises de la dite « *mançana de la discòrdia* » (le pâté de maison de la discorde) du Passeig de Gràcia, avec la Casa Amatller et la Casa Batlló juste en face, et l'empreinte d'un patrimoine familial conservé pendant de nombreuses années avant d'être donné à la ville...

On retrouve tous ces éléments – et bien d'autres – dans le projet de *La Graine d'Amour*, que nous pourrions résumer en une phrase : l'art au service de l'art ou Xavier au service du Musée Frederic Marès. L'artiste a une sensibilité particulière qui lui permet d'attirer l'attention sur divers éléments et aspects. Marès, artiste et collectionneur, figure énigmatique, semble avoir voulu réunir le monde, en s'entourant d'un ensemble presque illimité d'objets et d'œuvres d'art. Et Xavier les aborde d'une façon particulière, très intime, très éloignée de celle du chercheur ou du simple curieux.

Ainsi, nous pouvons aborder le musée avec un autre regard, bien différent, celui de Xavier. En d'autres termes, Xavier nous permet de jouir de l'art à l'intérieur de l'art et de sa vision du Musée Frederic Marès.

Plus d'une fois, j'ai écrit ou raconté que la visite du Musée Frederic Marès provoque une émotion particulière, issue de son atmosphère, que les techniciens et conservateurs finissent peut-être par oublier, plongés comme ils le sont dans les tâches quotidiennes absorbantes. L'artiste fait en sorte que nous voyions ce que nous avons devant nous avec un nouveau regard. Par exemple, il nous met sur la voie afin de découvrir la vie des objets : qui pouvaient être ces physionomies immortalisées en Vierge ou en Christ, d'où venaient-elles, comment pouvaient-elles vivre ? En un mot, qui avait été le ou la modèle du sculpteur, bien au-delà de la technique, de la chronologie, de son état de conservation, questions qui concernent les responsables du Musée.

La magie de l'atmosphère du Musée Frederic Marès a « touché » Xavier, qui lui a donné une nouvelle touche de mystère, ce qui est particulièrement visible dans la transposition cinématographique, un bon mélange de perceptions, d'émotions, d'interrogations. Xavier y propose une vision du Musée au travers de la fiction, une histoire que nous ne révélerons pas ici, car les mots ne pourraient en aucun cas transmettre l'émotion des images. Cependant, il serait légitime de nous poser la question : le Musée en lui-même n'est-il pas déjà une fiction ? Quoi qu'il en soit, Xavier, avec malice et en nous faisant sourire plus d'une fois, nous plonge dans un récit apparemment fantaisiste, comme un conte de dragons et de princesses à la recherche de la graine de l'amour alors qu'en réalité, ce n'est qu'un prétexte pour réfléchir une fois de plus aux valeurs de l'œuvre d'art et du patrimoine. Comme il le remarque lui-même, l'artiste se nourrit toujours du passé, nécessairement, obligatoirement, que ce soit pour s'en inspirer ou s'y opposer. Quoi qu'il en soit, le passé et la mémoire sont toujours présents dans son univers.

Et c'est ainsi qu'il a créé son œuvre, avec en toile de fond les œuvres du Musée. L'emploi de la sculpture, de la peinture, de la gravure, de la céramique... modèle un projet cinématographique d'une grande synthèse, symbolisant mieux que tout autre moyen la façon qu'a Xavier d'unir les arts.

Les effluves de Méliès, une véritable école découverte dans sa jeunesse, vécue dans un milieu culturel très particulier. En somme, il nous parle d'une manière de vivre. Son admiration envers Méliès et ses *féeries*, mais également l'influence du grand-père Lascaux et de ses cahiers – des mémoires en bandes dessinées – ou ses petits objets – des petites boîtes en fer ou des boules de verre – peintes, ou plutôt, peintes et « déguisées » par l'artiste. Xavier a été séduit par l'objet depuis tout petit.

Le film évoque des souvenirs d'enfance, traités au fil des années, comme les vitrines de la salle aux rideaux verts de S'Artigueta, pleines de jeux et de jouets, du nord ou du sud, montrent que Xavier est un connaisseur et un passionné de ces objets, en aucun cas un collectionneur compulsif. De même, le bateau qui préside la salle, un cadeau de l'Oncle, vaisseau singulier animé de vie, déniché au marché Saint Sulpice suite à un périple inconnu, vit aujourd'hui avec Xavier à S'Artigueta, ce qui montre une fois de plus que la réalité dépasse la fiction.

Lorsque Xavier fait du cinéma, il le fait de façon aussi singulière que le reste de son œuvre. Xavier est un homme et un artiste « global » : tout l'intéresse et il cultive tout, du dessin à la gravure en passant par la lithographie, la peinture, la sculpture, la céramique... et même le cinéma ! Insatiable et tenace, c'est un véritable « homme-orchestre », car le cinéma est un concentré de nombreux arts, et il relève le défi de tout coordonner : depuis le scénario, la mise en scène, les personnages, des animations, les objets allégoriques et la création des costumes, jusqu'à l'illustration qui donne forme à l'image caractéristique... Mais également la direction des acteurs, les effets spéciaux, le son, la photographie... Autrement dit, Xavier assume tous les rôles ! Et il les maîtrise, parce qu'il possède le savoir-faire, la technique, et il peut diriger un projet d'une telle envergure parce qu'il en connaît tous les détails, les écueils et les raccourcis. De la même façon qu'il dessine sur le papier avec le pinceau, qu'il taille un morceau de bois, manipule des acides, modèle l'argile, numérise des images ou monte un film.

Le regard de Xavier est ample, très ample, car tout est à même de le captiver. Pas seulement les icônes religieuses du Moyen-âge ou de la Renaissance, en bois polychromé de façon expressive, mais aussi les objets les plus petits, quotidiens, anonymes. Les petits soldats

de plomb, les montres, les poupées, les cannes, les petits théâtres... Normalement, lorsque des historiens ou spécialistes visitent le musée c'est, comme leur nom l'indique, parce qu'ils ont remarqué, recherchent ou sont intéressés par une collection, un sujet, un objet ou une œuvre en particulier. Mais l'artiste, nous le répétons, va bien au-delà : de quelle façon magistrale il a tiré parti du Musée, des œuvres d'art, des objets ! Comme il est parvenu à créer des atmosphères aussi diverses que curieuses ! Comme il nous invite à voir le musée sous un autre angle, et que chacun trouve sa *Graine d'Amour* !

Quoi qu'il en soit, ce qui est certain, c'est que celui qui vient visiter le musée ne peut en sortir indemne. Il y a quelque chose, il se passe quelque chose, de magique ou non, car le visiteur en sort généralement bien plus curieux, et se pose beaucoup plus de questions qu'à son arrivée. Quelle est la graine qui déclenche et provoque cet enchantement ?

Xavier ... L'enchanteur du quotidien

Emmanuel Bréon

Conservateur-en-chef au Musée des Monuments français

Ancien Directeur du Musée National de l'Orange-rie des Tuileries

Entre deux escales, Xavier donne souvent rendez-vous dans son « Parnasse », *chez Fernand*. La maison familiale n'est pas très loin, le marchand de couleurs non plus et dans cette auberge qui « fleurit bon » le Paris ouvert et cosmopolite des « Années folles », il est chez lui et vous accueille toujours avec ses larges bras ouverts et son regard malicieux. On sent qu'il a quelque chose à vous dire et à vous faire partager. Xavier a toujours quelque chose à dire et ce n'est jamais ennuyeux. C'est ainsi que lorsque l'heure du rendez-vous approche, on y va d'un cœur léger, savourant à l'avance la joie de retrouver un ami et un artiste aux idées pleines la tête.

En l'écoutant – mais il sait aussi vous écouter – on a l'impression que Xavier jongle avec le temps. Aujourd'hui, au Menu complet, après s'être rappelé nos bons souvenirs de l'exposition sur son « merveilleux » grand-père Elie Lascaux, il annonce les prochaines festivités : préparation des expositions et rédaction d'un livre sur son père Javier, travaux personnels à venir de peinture, sculpture, céramique, dessin et gravure dans ses ateliers de Minorque et Paris, allers et retours à Barcelone pour envisager des expositions sur son Œuvre, tournage d'un film pour le Musée Frédéric Mares dans lequel vous pourriez avoir un rôle, participation à la réalisation du

film de son fils Numa dont la musique a été écrite par son autre fils Théo etc. Il est comme ça, Xavier ! Dans le tourbillon des mots et des idées, sans vraiment vous en rendre compte, il vous a convié à faire partie de son univers enchanteur et poétique.

Cet artiste est un magicien – à la baguette magique sans cesse créative et qui n’a pas peur de l’effort – qui fait rimer le passé et le présent avec le futur. De son grenier à souvenirs, celui du « vert paradis des amours enfantines », il tire des images d’une tendre nostalgie à nous faire aimer et croire, encore et pour toujours, à un avenir meilleur. Xavier, collectionneur de ses vieux jouets, ne retourne pas en Enfance, il y puise seulement cette capacité d’émerveillement qui déserte souvent le camp des adultes. Entre continuité et modernité, Xavier est un passeur essentiel. Pour « Les Enfants modèles », au Musée National de l’Orangerie, nous nous étions penchés et interrogés – quelle merveilleuse expérience d’être ainsi épaulé par un ami – sur le destin de ces fils et filles d’artistes posant pour leurs parents. Qu’était-il resté à leurs yeux de ces séances immobiles à tenir dans leurs bras un voilier, une poupée, un cerceau ou à chevaucher un cheval de bois ? Il n’y a pas de réponse toute faite et la vie est un grand terrain de jeu ouvert à toutes les expériences.

Le terrain de jeu offert aujourd’hui à Xavier – annoncé à l’occasion de notre déjeuner – est l’extraordinaire Musée Frederic Marès de Barcelone. Peu de lieux en Europe peuvent rivaliser avec l’endroit si ce n’est la maison de l’architecte Sir John Soane à Londres. Cette collection du talentueux sculpteur catalan des années trente qui a donné son nom au Musée, formidablement mise en scène par des conservateurs imaginatifs et sensibles, est composée de chefs d’œuvres de l’art antique, roman, gothique et de la Renaissance. Mais ce qui fait son originalité est, par-dessus tout, ce que son génial créateur appela son « Musée Sentimental » : un vaste rassemblement de cinquante mille éventails, soldats de plomb, dioramas, boucles de chaussures, bretelles, cannes, pipes, pistolets, faïences, verres, pendules, photographies, cartes postales, porte-bouquets ou bien encore des clés de toutes les époques et de toutes les tailles. Rien de fastidieux dans cet « inventaire à la Prévert » mais plutôt une poésie qui nous dit que l’imagination de l’homme est sans limite et qu’il est bon d’en garder la trace.

Les clés sont faites pour ouvrir des portes et les malles au trésor. Xavier s’en est emparé pour mettre en place, comme dans un conte fantastique, sa machine à remonter le temps. Passionné, on s’en doute, par cet univers éclectique, il a investi les lieux pour faire dialoguer – qualité rare chez les contemporains – ses créations avec celles de ses prédécesseurs, artistes reconnus ou simples

artisans. Maniant le pinceau, la gouge, pratiquant le modelage à main nue, utilisant l’appareil photographique à l’ancienne et même la caméra de cinéma, des surprises et des petites histoires nous attendent à tous les étages. Nul doute que le public sera conquis et charmé par l’intervention de ce passeur sensible et délicat. Attentif en permanence à la magie du quotidien et de son histoire, il sait, par son œil, nous la rendre proche, accessible et universelle.

La jeune femme aux yeux de bois

Xavier

À cette heure de la journée il y a peu de monde dans cette salle ; il est tôt et le Musée Frederic Marès vient d’ouvrir. Je suis le premier visiteur de la journée. Comme si souvent, je me retrouve ici avec toutes ces jeunes femmes de bois, immobiles. Aujourd’hui l’une d’elles m’attire tout particulièrement, le regard perdu dans des rêves si lointains, des rêves vieux de plusieurs siècles. Combien ses yeux de bois peint ont-ils vu de visages depuis le Moyen-âge, combien de regards croisés... Présence imposante de l’œuvre d’art et en même temps proximité familière, cette jeune femme ressemble incroyablement à celle que j’ai croisée dans la rue tout à l’heure.

Pour comprendre le chemin qui m’amène ici aujourd’hui, il faut remonter un peu plus loin lorsque je n’étais encore qu’un enfant déjà curieux de tout. L’art ancien (celui qui n’est plus contemporain) a toujours été dès mon plus jeune âge, un mystère familial ; on m’emmenait au Louvre ou au Prado voir des tableaux comme si on allait voir des amis, des cousins lointains ou proches, une jeune fille amie de la Renaissance ou éternelle adolescente du siècle passé. Dans mon cas, issu comme on le sait d’une famille très liée à l’art, la question se compliquait encore plus, j’y trouvais également des gens de ma famille ; une jolie grand-mère avec sa mantille, un arrière-grand-père, une tante un peu sévère ou d’autres dont les liens de parenté restaient parfois un peu flous.

Je me revois également au Musée de l’Homme à Paris devant de merveilleuses vitrines que l’on allumait à la demande en poussant un bouton, découvrant des œuvres d’art du pays Dogon sous l’œil bienveillant d’un grand oncle qui les avait lui-même ramenées d’une expédition en Afrique.

Cela débordait également sur les murs des maisons de famille, le portrait de tel ou tel poète ami de mon grand-père ou de mes oncles, et même à Barcelone, une vierge douloureuse faite par mon arrière-grand-père,

transformée en objet de culte familial, idole à usage domestique en quelque sorte. La présence du passé était forte grâce au souvenir, mais surtout grâce à la peinture et la sculpture. Pour moi, l'art était peuplé de fantômes bienveillants, car les vrais fantômes sont dans les musées et non dans les cimetières. Encore aujourd'hui, je me plais à imaginer la jeune fille du XIIIème siècle ayant servi de modèle au sculpteur pour cette vierge à l'enfant ; « Maria, regarde un peu plus vers le ciel, je ne vois pas ton menton ! »

Tous ces moments de vie réelle qui restent emprisonnés dans l'ADN des œuvres sont et seront toujours pour moi le grand journal de l'humanité avec ses faits divers, ses grands moments et son quotidien émouvant plein de cicatrices de la vie.

Discuter et interroger les œuvres du passé pour construire une œuvre actuelle qui à son tour puisse un jour s'inscrire dans l'histoire, telle est l'unique recette (si l'on peut prendre cette métaphore aussi culinaire que pharmaceutique) dont j'ai hérité de mes anciens et que j'ai faite mienne au fil des années de travail. Mais contrairement aux deux générations qui m'ont précédées, qui ont lutté durement pour libérer la peinture de l'anecdote (combat totalement justifié dans son contexte), j'ai toujours été attiré par l'histoire, le conte, le drame que peut, en plus de ses qualités plastiques, générer une œuvre d'art. Longtemps, l'art populaire et particulièrement le religieux s'est adressé à des gens qui ne savaient lire, sa puissance à générer de l'imaginaire et du merveilleux s'en trouvait très certainement décuplée ; j'ai toujours tenté avec plus ou moins de réussite et selon les périodes de me rapprocher de cette puissance, de cette force.

Pour qui s'intéresse à la discussion avec les œuvres d'art et à leur pouvoir de créer de l'imaginaire et de la fiction, le Musée Frederic Marès est un lieu prodigieux. Il a été pour moi ces cinq dernières années un magnifique terrain de travail sans cesse renouvelé, chaque pièce me répondant comme un écho, m'enfonçant peu à peu dans une surprenante discussion.

Tous les musées ont leur mystère; j'ai pensé souvent à ce que pouvaient se raconter les images, la nuit, dans la pénombre inquiétante des salles de Musée.

Fruit et don à la ville de Barcelone d'un collectionneur compulsif et avisé mais également d'un homme de l'art, le Musée Frederic Marès est un concentré, une distillation extrême de l'humanité créatrice, de l'artisanat sublime, de mille savoir-faire perdus à tout jamais et d'empreintes indélébiles. Tous les conservateurs et les restaurateurs vous le diront, le Museu Frederic Marès contient toute la gamme des problèmes de conservation imaginable.

Il faut croire que ce musée et moi étions voués à nous rencontrer et à faire un bout de chemin ensemble, son éclectisme répond merveilleusement au mien. Sa tentative de vouloir embrasser la création artistique dans son ensemble me plaît, me parle. Cette volonté de juxtaposer des créations humaines de si différentes factures et de faire coexister l'art le plus noble avec le plus populaire, car l'un n'existe pas sans l'autre comme deux faces d'une même monnaie, me semble évidente, il ne reste qu'une chose, une fois les styles et les modes passés : la qualité. Qualité que je vois encore aujourd'hui dans le regard de cette sculpture. L'art suspend le temps à tout jamais, à moins que de malicieux artistes viennent le réveiller.

Aquest catàleg
s'ha acabat d'imprimir
a la ciutat de Barcelona
el vint-i-cinc d'octubre
del 2013

MUSEU
FREDERIC
MARÈS

Ajuntament
de Barcelona